

FÅGLAR

i Närke

#4 2025 Från starten #192

Stefan Ullström

Fågelsång har funnits längre än människan

Det finns ljud i naturen som är större än sig själva. En orrtupps bubblande läte i gryningen i Kilsbergen, skrattmåsnas ljuvliga skrån i Oset, en pilgrimsfalk som skriker över Närkeslätten, en berguv som lockar från ett tak i centrala Örebro.

DESSA LJUD PÅMINNER oss om att livet länge har funnits här före oss och att naturen fortsätter att tala – så länge vi låter den göra det. Men i dag är allt fler av dessa röster hotade. Fågellivet i Skandinavien pressas tillbaka av klimatförändringar, skogsbrukets rationaliseringar, intensifierat jordbruk, exploatering och förlorade livsmiljöer. Därför behöver vi tala klarspråk: vår fågelsång hotar att tystna.

I SVERIGE ÄR OMKRING en tredjedel av alla fågelarter rödlistade. Fjälluggla och tornuggla bedöms som utdöda. Liknande utveckling syns i Norge och Danmark. Vissa arter, som fjällrävens ständige följeslagare fjällpiparen, drabbas av ett snabbt förändrat klimat där tundran krymper och snösången förkortas. Andra arter, som kungsörn och havsörn, har gjort delvis framgångsrik comeback, men även deras framtid är långt ifrån tryggad. Återhämtningen har skett tack vare målmedvetet naturvårdsarbete, förbud mot giftiga bekämpningsmedel och långsiktigt politiskt ansvar. Samma beslutsamhet behöver nu riktas mot de arter som fortfarande faller fritt.

SKOGSLANDSKAPET ÄR ETT EXEMPEL. DÄR det förr fanns ålderdomlig barrskog med död ved, rik underväxt och naturliga brandfält, en mosaik av ekologiska nischer, står nu likåldriga monokulturer där hackspettar, lavskrikor och mesar har svårt att leva. När avverkningen sker i allt högre tempo försvinner inte bara träden utan också krypen, lavarna, svamparna och hela ekosystemet som håller

skogsfaunan vid liv. Ändå fortsätter debatten ofta att handla om konflikter mellan tillväxt och miljöhänsyn, snarare än om det självklara faktumet att ekosystemen är förutsättning för all tillväxt vi haft och någonsin kommer att ha.

FÅGLARNA ÄR OCKSÅ EN BAROMETER. När en art försvinner är det sällan en isolerad händelse. Det är en signal, en varsellampa. Och ljusen blinkar nu tätt. Skalbaggarna och fjärilarna minskar. Strandängarna växer igen. Stadsutbyggnad åter kuster och våtmarker. Denna utveckling är inte naturlig – den är resultatet av politiska och ekonomiska beslut.

MEN HOPP FINNS, OCH DET är viktigt att lyfta fram det. Restaurerade våtmarker i Sverige har lett till återkomst för bland annat skedand och rördrom. I Norge har fjällräv och fjällfåglar fått tillbaka visst skydd tack vare riktade stödprogram. I Danmark har återställningen av Vejlerne visat hur fågellivet kan explodera i artrikedom när naturen ges utrymme. Åtgärder fungerar. Naturen svarar när vi ger den chansen.

DÄRFÖR MÅSTE FÅGLARNA få mer politisk prioritet. Inte som romantiska symboler, inte som bakgrundsljud till våra somrar, utan som centrala indikatorer på ett fungerande samhälle. En fågelrik natur är en frisk natur. Och en frisk natur är inget val; den är en nödvändighet.

VI HAR FORTFARANDE chansen att bevara fågelsången. Den chansen är vår, men den är inte evig. Föreningsverksamheter för fåglarnas bästa, som BirdLife Sverige med alla regionala föreningar och lokala klubbar får större kraft gemensamt i samverkan med andra företrädare för naturskyddande organisationer. Samlad kunskap är kraftfullare än enstaka röster. Jag önskar med den förhoppningen er en härlig tid med våra vinterfåglar i sikte.

Anders Nydahl, ordförande NOF

Porträttet: Ekoskådning ligger varmt om hjärtat

FOTO: ARNE LUNDH

sid. 6-8

Ölandsresa med annorlunda spaning

sid. 12-13

FOTO: MARIA WANCHE

OBSat – läs om allt som du missade i höst

OBSAT | NÄRKE 1 SEPTEMBER-30 NOVEMBER 2025

Här är ALLA fåglar du missade under hösten

Hösten är gåvan till fåglar. Men även en tid för invasioner och otäckastande djunglar. Flera arter i Höstarens röd-röda katalog har varit sällsynna i Närke. Här är en lista över de arter som varit sällsynna i Närke under hösten 2025. För en fullständig lista se OBSat i Närke 1 september-30 november 2025.

KÄLLA: S. HANSEN

ÖSTERSÖNÄS, ÖSTERSÖNÄS & TRÄSKEN
Hösten har varit en tid för invasioner och otäckastande djunglar. Flera arter i Höstarens röd-röda katalog har varit sällsynna i Närke. Här är en lista över de arter som varit sällsynna i Närke under hösten 2025. För en fullständig lista se OBSat i Närke 1 september-30 november 2025.

ÖSTERSÖNÄS, ÖSTERSÖNÄS & TRÄSKEN
Hösten har varit en tid för invasioner och otäckastande djunglar. Flera arter i Höstarens röd-röda katalog har varit sällsynna i Närke. Här är en lista över de arter som varit sällsynna i Närke under hösten 2025. För en fullständig lista se OBSat i Närke 1 september-30 november 2025.

OMSLAGSFÅGELN: GRÅHÄGER

Ardea cinerea

Akvarell: Stefan Ullström

Gråhäger är upp till en meter hög, vingbredd 155–175 centimeter. Grå på ovansidan och vit eller ljusgrå på undersidan. Flyger med indragen hals och kupade vingar. Den är en vanlig häckfågel upp till södra Norrland.

Gråhägern häckar i kolonier som kan uppgå till 50–100 par.

Honan får tre-fem ägg, ruvningen pågår mellan 25 och 28 dygn. När äggen är kläckta tar båda föräldrar hand om ungarna i cirka 42–45 dygn tills de är flygga. Gråhägern lever huvudsakligen av fisk.

Arten ökar i antal i Sverige, en anledning är att den sprider sig norrut. Man räknar med att det finns 7 000 par i Sverige, varar 200 i Närke.

Mer intressant att läsa i detta nummer:

Ledare: Människan var inte först	02
Förslag: BirdLife Närke blir en del av NOF	04
Vardagsskådning där alla hjälps åt	05
De upptäckte Närkes första kaspiska trut	09
Bygg en bostad åt en kompis	10
Mesarnas intåg i landskapet under hösten	11
Bokverk ger svar om fåglarnas utveckling	14
Många sävsångare blev ringade i somras	15
Parasiter bakom göktytans död	16-17
Tomt hav kan också ge skådaren njutning	18-19
Matning i Karlslund lockar skogsmesarna	23
Kallelse årsmötet och föreningsnyheter	24-25
Programmet 1:a kvartalet 2026	26
Kåseri: Är människan en invasiv art?	28

sid. 20-22

Tack för att du valt att bli medlem i NOF

Varmt välkommen i Närkes Ornitologiska Förening. Ditt medlemskap är ett viktigt bidrag till fågelskyddet i vårt landskap. Inom NOF jobbar vi med en rad åtgärder som gynnar fågellivet: vi inventerar, vi bygger bolådor till berguv och pilgrimsfalk, boplatzformar till duvhök och hornugglor samt holkar till många andra fågelarter.

Som medlem i NOF får du föreningens fina tidskrift, Fåglar i Närke, hem i brevlådan fyra gånger om året. Vi växer stadigt när det gäller antalet medlemmar i vår livaktiga förening, vi närmar oss **1 000 medlemmar**. NOF är föreningen för fågelintresse, fågelskydd och fågel forskning.

Här är de senaste som valt att bli medlemmar i NOF:

Ingrid Andersson, Örebro
Björn Lindgren, Örebro
Åke Sundstedt, Örebro
Kjell Eriksson, Örebro
Pelle Gran, Örebro
Anna Helander Nilsson, Örebro
Göran Hellman, Örebro
Birgitta Sveiven, Örebro
Annika Ahlin, Lillkyrka
Edith Rudholm, Odensbacken
Mirjam Persson, Örebro
Sten-Ove Persson, Örebro
Nina Hallor, Hallsberg

Vill du också bli medlem?

Gå in på NOFs hemsida:
<https://nof.birdlife.se/bli-medlem/>
(eller skanna QR-koden nedan)

Årsavgiften i NOF är 250 kronor för vuxen, för familjemedlem 50 kr (erhåller ej medlemstidning).
Ungdomsmedlem (upp till 26 år) betalar 100 kronor.

Du kan skanna QR-koden med mobilkameran för att komma direkt till hemsidan.

Förslag från styrelsen:

BirdLife Närke blir en del av föreningens namn

Styrelsen föreslår att BirdLife Närke ska läggas till i föreningens namn. NOF kommer i så fall att heta Närkes Ornitologiska Förening/BirdLife Närke. Anledningen är bland annat att få en starkare koppling med BirdLife Sverige. Det är också för att underlätta kommunikationen med alla fågelintresserade.

I SAMBAND MED FÖRRA ÅRSMÖTET väcktes frågan om inte det är dags för ett namnbyte för Närkes Ornitologiska Förening. Styrelsen har under året diskuterat frågan och landat i att man helt enkelt lägger till BirdLife Närke till det nuvarande namnet. Föreningen föreslår i fortsättningen heta Närkes Ornitologiska Förening-BirdLife Närke.

Det finns flera anledningar till att lägga till BirdLife Närke:

* Namnet BirdLife är internationellt välkänt och associerat med seriöst fågelskyddsarbete. BirdLife Närke förstärker föreningens koppling till BirdLife-nätverket; det ökar trovärdighet och tydlighet.

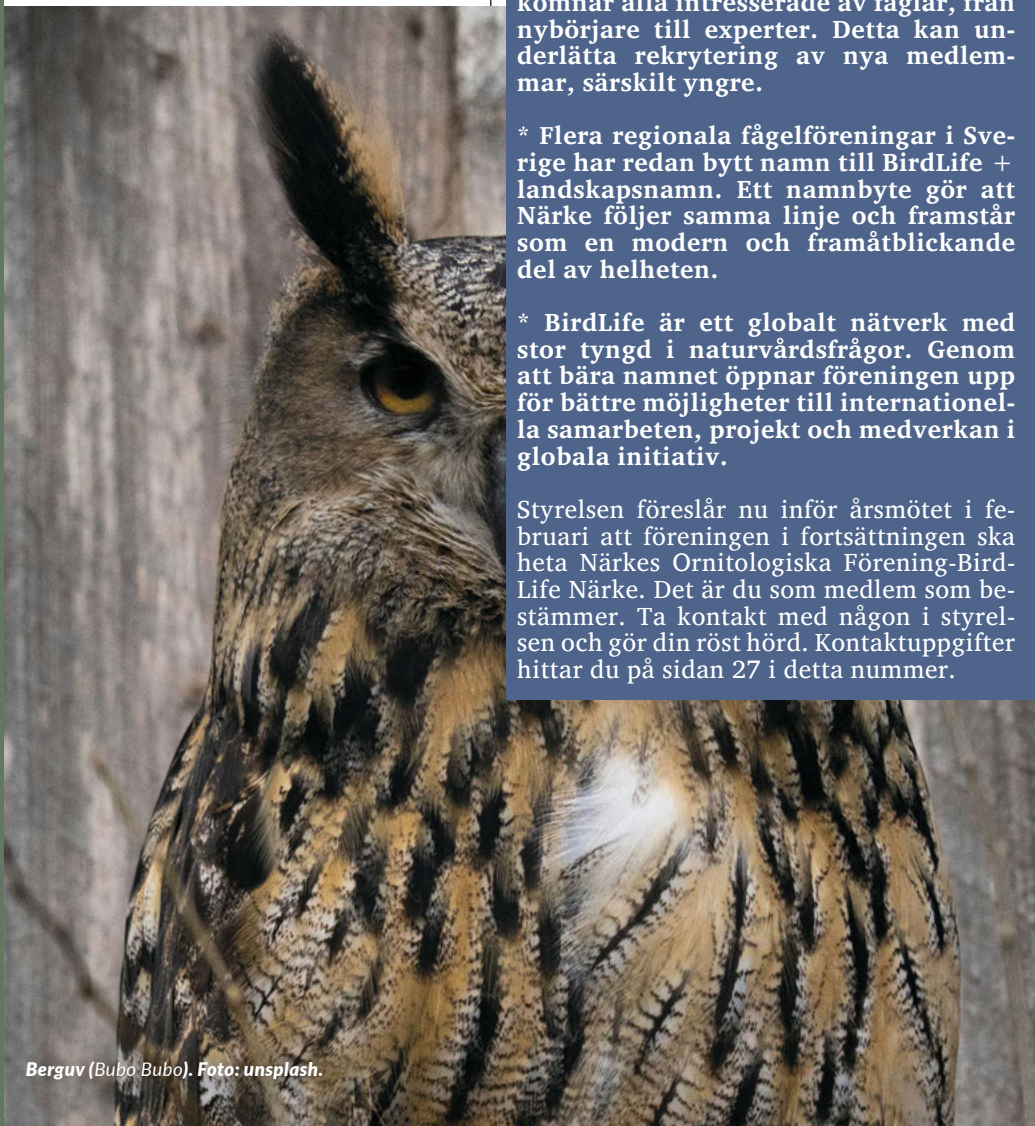
* Ett enhetligt namnformat gör det lättare att förstå vilka föreningar som hör ihop och vad de arbetar med. BirdLife är ett starkt namn vilket kan bidra till större genomslag i media, sociala medier och naturvårdsdebatt.

* Begreppet "ornitologisk" kan för vissa upplevas akademiskt eller exkluderande. BirdLife signalerar i stället en bred och inkluderande verksamhet som välkomnar alla intresserade av fåglar, från nybörjare till experter. Detta kan underlätta rekrytering av nya medlemmar, särskilt yngre.

* Flera regionala fågelföreningar i Sverige har redan bytt namn till BirdLife + landskapsnamn. Ett namnbyte gör att Närke följer samma linje och framstår som en modern och framåtblickande del av helheten.

* BirdLife är ett globalt nätverk med stor tyngd i naturvårdsfrågor. Genom att bära namnet öppnar föreningen upp för bättre möjligheter till internationella samarbeten, projekt och medverkan i globala initiativ.

Styrelsen föreslår nu inför årsmötet i februari att föreningen i fortsättningen ska heta Närkes Ornitologiska Förening-BirdLife Närke. Det är du som medlem som bestämmer. Ta kontakt med någon i styrelsen och gör din röst hörd. Kontaktuppgifter hittar du på sidan 27 i detta nummer.

Berguv (Bubo Bubo). Foto: unsplash.

Fågelskådningen där alla hjälps åt

Under hela hösten har det funnit möjlighet att delta i ett gäng som skådar fåglar tillsammans, ofta i Oset och Rynningeviken.

Tanken med den enkla vardagsskådningen är alla som kommer ska kunna hjälpas åt med det gemensamma intresset: fåglar.

– En del har bra ögon, andra bra öron. Vi försöker hjälpas åt att hitta och artbestämma fåglarna, berättar Gun Isacson, som är en av initiativtagarna till den enkla vardagsskådningen.

**"Vi skådar när vi har lust,
vi har ingen guide eller ledare
och alla ska kunna
hänga med"**

– Gun Isacson

Under hösten har man träffats ungefär var 14:e dag, det har ofta blivit på torsdagar. Ibland är det bara några få som deltar, andra gånger har man varit 15 personer.

– Alla ska känna sig välkomna oavsett kunskaper. Vi försöker vara inkluderande och få med de som är nya, förklarar Gun Isacson som tillsammans med Peter Klevnäs och Gunilla Persson håller ihop det löst sammansatta gänget.

Annonseringen om träffarna sker via NOFs Facebookgrupp. Ofta blir det i Oset eller Rynningeviken; det är bekvämt om många kan cykla till vardags-skådningen. Någon gång har gänget varit i Karlslund och skådat.

En viktig sak är förstås fikapausen. Den är obligatorisk och en del av gemenskapen.

– För oss är det viktigt att det är en öppen grupp där alla får plats, säger Gun.

Du missar väl inte Artracet?

■ Det är en lättsam kryssartävling i landskapet där det gäller att se så många arter som möjligt under en dag. Tävlingen har pågått sedan 1990, och varje år lockas ett antal skådare att bilda lag och skåda ihop under trivsamma former.

Reglerna är enkla: samla ihop några skådarkompisar, bilda ett lag och kryssa i landskapet under en dag.

Artracet äger rum lördagen den 3 januari, tävlingen pågår från 00.00 till klockan 16.00.

Ställ upp i den vanliga bilåkarklassen eller i ekoklassen, där du bara utnyttjar miljövänliga färdmedel (går, cyklar eller åker kollektivt; du får naturligtvis kombinera dessa färdssätt). Återsamlingen för artgenomgång och korande av segrare sker vid Naturens hus, vid Oset/Rynningeviken.

Anmäl dig till Urban Tholén:

tholenurban@gmail.com
eller 070 241 67 63.

Har du ingen att tävla med? Kontakta Urban, så ordnar han plats i ett lag.

Håll utkik på vår hemsida och på NOFs Facebooksida för mer information.

Hjälp till att räkna örnar i Mellansverige

■ På närmare 90 olika platser i Mellansverige räknas det örnar lördagen den 28 februari. Det är fältstationen Rördrommen i Strängnäs som arrangerar den årliga örnräkningen. I vårt landskap räknas örnar bland annat runt Hjälmarén, vid Kvismaren och Tysslingen. Det sker mellan klockan 10 och 12.

På vår hemsida får du mer information om platserna där örnräkningen kommer att ske och var det finns publika platser där du kan se örnarna. Kom och hjälp till du också!

”

*Tuben och stativet
slipper jag gärna!*

”

- Staffan Gustavsson

Staffan Gustavsson

Ålder: 78 år.

Bor: I ett hus på norr i Örebro.

Familj: Gift och tre utflugna barn samt barnbarn.

Yrke: Pensionerad säljare av damkonfektion.

Intressen: Fågelskådning och fiske
– är medlem i NOF och i Örebro
amatörfiskeklubb.

Ekokryss hittills i år: 193

Kryss: 306

Staffan Gustavsson skådar ofta ensam, men ibland träffar han på en kompis att ta sällskap med, som till exempel Per-Åke Grönvall.

UGGLAN SOM FICK STAFFAN ATT NAPPA

TEXT: CHARLOTTA HEDBERG TIDEMAN

FOTO: ARNE LUNDH

En fjälluggla vid Hornborgasjön fick Staffan Gustavsson att tända till och bli fågelskådare.

– Jag följde med en kompis till Hornborgasjön, men inte för att se på tranorna. Nej, vi letade efter en fjälluggla, fick se den och sedan dess finns fåglarna i mitt liv.

FISKE, SOM VARIT Staffans största intresse ända sedan barndomen, fick nu konkurrens av fågelskådandet. När han mötte fjällugglan var han i 50-årsåldern, så han var ingen ungdom när det nyvunna intresset startade.

I barndomshemmet i Mullsjö väster om Vättern lärde föräldrarna barnen de vanligaste namnen på småfåglarna som fanns runt huset.

– Dom matade ju alltid fåglarna på vintern och skrev upp i en anteckningsbok vilka fåglar de såg. Mamma kokade ägg och krossade till fågelmat. Jag minns fortfarande att jag lärde mig namn som svartmes, tofsmes, bergfink, gulsparv och sparvhök, säger han.

I DAG ÄR STAFFAN PENSIONÄR och har gott om tid, den räcker för både fåglar och fiskar.

– Min fru och jag kom till Örebro för tolv år sedan, och som fågelskådare är det rena drömmen. Jag bor så nära Rynningeviken och Oset att jag kan cykla eller gå dit på en kvart. Det är också cykelavstånd till andra lokaler som jag brukar besöka: Kvismaren, Tysslingen och Boglundsängen.

– I Hjälmaren har jag också möjlighet att fiska, även om det finns bättre fiskevatten. Fiskeklubben håller till i Stora och Lilla Dammsjön i Kilsbergen, där vi sätter ut odlad regnbågsforell vår och höst.

Det är ekoskådning som ligger Staffan närmast hjärtat.

– Ja, de senaste tio åren har jag prioriterat cykeln och jag njuter verkligen av att vara utomhus och mitt i naturen.

Han cyklar och promenerar ihop närmare 200 fågelarter i landskapet varje år. Några gånger har han blivit bästa ekoskådare i Närke, bland annat år 2018 då han fick ihop 207 ekokryss.

– Numera går jag mellan fem och tio kilometer många dagar i veckan. Ibland

tar jag cykeln och får jättebra motion på köpet.

STAFFAN ÄR EN DUKTIG FÅGELSKÅDARE, känner igen fåglar och läten. Kameran och kikaren är alltid med. Han tycker att kameran ger extra information som ger trygghet i vad han skådat.

– Om jag fotat en rovfågel så kan jag studera bilden och se alla detaljer och räkna vingpennorna om de är fem eller sex till exempel. Jag rapporterar ju på Artportalen och då ska det vara korrekta uppgifter, säger Staffan.

Tuben däremot får vara hemma om han inte ska ut och skåda något speciellt.

– Då träder den så kallade ”släpfaktorn” in. Om det är värt besväret? Tuben och stativet slipper jag gärna!

Han säger själv att han är lite av en ensamvarg.

– Jo det vill jag nog påstå. Även om det så klart är trevligt när man stöter på andra som är ute i markerna som man kan utbyta erfarenheter med.

Samtidigt berättar han att han tog en runda i början av november förbi gamla Post- och Televerkshuset vid Nikolaikyrkan för att titta på berguven som varit synlig där.

– Jovisst var den där. Jag tog fram kameran när en dam stod bredvid och skulle betala parkeringsavgiften, och visade mina bilder på uven. Hon blev alldeles till sig. ”Oj oj, du har gjort min dag, vad spännande”, sa hon.

– Så det var roligt!

TVÅ RIKTIGT STORA FÅGELUPPTÄCKTER kan Staffan ta åt sig äran för. Rostgumpsvalan var han inte först att upptäcka i Närke, det fanns några tidigare observationer i landskapet. Men i maj 2022 dök den sällsynta fågel upp igen. Och Staffan var först på plats.

– Som vanligt tog jag en cykelrunda nere i Rynningeviken och det blåste väldigt ut mot Hjälmaren. Jag riktade kikaren mot fisktärnorna och jag såg också att det fanns ovanligt många svalor i luften.

– Men det där är ingen ladusvala tänkte jag, när jag upptäckte en som var lite större och rödfärgad på bröstet. Kan det verkligen vara en rostgumpsvala? En sådan hade jag aldrig sett tidigare.

Men polletten trillade ner och Staffan

Staffans första stora upptäckt var en ringand i Rynningeviken den 20 mars 2016.

kände sig övertygad när han kollat på bilder i mobilen och vågade sen larma ut nyheten.

– Det blev snart full fart i flödet, och efter bara en liten stund var det tjockt med folk på plats.

– Det kändes jättehärligt! Det var också första gången i livet jag fick en spontan applåd, skrattar Staffan.

FÖRSTA GÅNGEN STAFFAN var på rätt plats och gjorde en stor upptäckt var den 20 mars 2016. Han befann sig även då i Rynningeviken, när det dök upp en ringand. Det visade sig vara den första någonsin i Närke.

– Jag var som vanligt ute och kikade igenom alla fåglar, berättar Staffan. Och bland änderna fanns något som såg spännande ut. I tuben upptäcker jag en ringand, men vet inte säkert om det kan stämma.

Staffan ringer snabbt en kompis, som inte har tid att komma på plats och hjälpa till med identifikationen. Men han får tag i en annan kompis som snabbt är där, och konstaterar att visst är det en ringand – och att det också är den första observationen i Närke.

– För mig var det andra gången jag såg den, jag hade kryssat den i Göteborg

tidigare. Men det var ju underbart att se den igen!

Som sagt, Staffan har två närbesläktade naturintressen, fåglar och fiskar. Tyvärr är de svåra att utföra samtidigt.

– Men det händer att det dyker upp en överraskning. Jag var och fiskade i en sjö utanför Nora och då satte det sig en blåhake bredvid. Det var en riktigt fin observation, berättar han.

ÄVEN OM STAFFAN ÄR UTE på cykel och tar många promenader varje vecka så går det att göra fina observationer direkt utanför fönsterrutan. I våras hade Staffan en väldigt tur.

– Den 28 april satt en ringtrast i vår trädgård. En fågel som flyger förbi på våren och håller till i fjällen. Det var få rapporter av ringtrast i Närke för det var så torrt.

Det fanns en förklaring till att fågeln sökt sig just till Staffans tomt.

– Vi hade sått gräs på en liten yta och var därför tvungna att vattna så där fanns det mask att dra.

Men den observationen till trots – Staffan tänker fortsätta att promenera och sätta sig på cykeln. Han har många mil och arter kvar att avverka.

Rapportera alla sångsvanar i januari

■ Under januari 2026 blir det en internationell inventering av sångsvanar; det är en räkning som ägt rum i hela Europa vart femte år sedan 1995.

Inventeringen pågår mellan den 11 och 26 januari, men huvudräkningsdagarna är helgen den 18–19 januari.

När de internationella räkningarna startade 1995 fanns 59 000 i västra Europa. Vid den senaste inventeringen 2020 räknade man ihop 138 000 sångsvanar (av dessa fanns 17 500 i Sverige).

För att få så heltäckande räkningar som möjligt behövs många ögon. Rapportera dina observationer på Artportalen. Ange gärna den exakta positionen på svanarna samt tidpunkten för observationen. Detta gör det enklare att filtrera bort observationer av samma individer i efterhand. Rapportera gärna även svanarnas ålder, eftersom det ger ett stort mervärde.

Ingen utfodring av svanar i Tysslingen i vår

■ Länsstyrelsen har beslutat att inte bekosta någon utfodring av sångsvanar i Tysslingen under våren 2026.

Det är ett liknande beslut som förra året. Anledningen är att lantbrukarna i området säger nej. Dessutom vill länsstyrelsen se vad som händer på sikt när man inte kör ut mat i norra delen av Tysslingen: blir det färre svanar i området?

Sedan 1997 har det varit en utfodring av svanar i Tysslingen. Då var lantbrukarna positiva till åtgärden. Att utfodra svanarna på ett begränsat område innebar att fåglarna inte sökte sig ut på de intilliggande fälten.

Förra året, när det inte var någon avledningsutfodring, var det förhållandevis få svanar i området. Det var en tidig vår och många svanar flög bara förbi Tysslingen. Dessutom var vattenståndet väldigt lågt i sjön, vilket innebar att det inte fanns några attraktiva strandängar för svanarna.

Birdnerds upptäckte Närkes första kaspiska trut

Birgitta Dawidsson och Håkan Svensson (Birdnerds) skulle fotografera blåhake vid Rynningeviken. I stället hittade de Närkes första kaspiska trut.

Den 3 september var Birdnerds (Birgitta Dawidsson och Håkan Svensson) nere vid Rynningeviken i Örebro. Vid Strandpromenaden fanns en hel del vitfågel (måsar och trutar), men de flesta var på långt håll.

TEXT: KENT HALTTUNEN

Håkan ser dock två trutar på hyggligt avstånd som simmar.

– Den där ser bra ut för att vara kaspisk trut, utbrister han.

Birgitta håller i kameran och tar några hastiga bilder.

Några dagar senare gick de igenom bilderna och tittade de simmande trutarna.

– Vi har ju haft spaning på kaspiska trutar i många år, och vi trodde vi hade en för tio år sedan i Närke, men den var det många som ifrågasatte, berättar Birgitta.

Sedan dess har Håkan och Birgitta skaffat sig erfarenheter genom att titta på och fotografera trutar både på Öland och Revet vid Simrishamn.

De två trutarna i Rynningeviken blev alltså extra intressanta vid bildgranskningen. Den främre är en ung havstrut, men den bakre väckte deras intresse.

– Den långa näbben, den flacka pannan, teckningen på fjädrarna på ryggen fick oss att reagera, säger de båda.

Birdnerds har under åren tittat på mängder av bilder på unga kaspiska trutar, och på "Truthjälpen" såg man en kaspisk trut som var väldigt lik den de fotograferat.

– Vi tog kontakt med Andreas Sandberg, som skickade bilden till en trutexpert och då fick vi positiva besked, förklarar Håkan.

Regionala rapportkommittén i Närke, Rrk, tog hjälp av Raritetskommittén (Rk).

"Rk ser ingenting som tyder på annat än en typisk 2K kaspisk trut. Eventuella hybridspår såsom benlängd, ving- och stjärteckning kan inte ses tyvärr. Vi skulle bli förvånade om en så pass typisk individ skulle visa sig ha stora fel någonsans. Av det som syns på bilden är vi eniga om att det ser ut som en 2k kaspisk trut."

Därmed var Närkes första kaspiska trut godkänd.

Stort grattis, nu har ni upptäckt ännu en ny fågel för landskapet Närke (den förra var en isabellastenskvätta 2016).

– Tack, men det hade ju varit ännu trevligare om vi kunnat larma ut fågeln så fler hade kunnat få se den, säger Håkan.

Som en bonus får alla som upptäcker en ny fågel i landskapet ett gratis medlemskap under kommande år i Närkes Ornitologiska Förening.

Ljudboxar hjälp vid inventering av berguv

■ Närkes Ornitologiska Förening, NOF, vill utveckla sitt arbete med att inventera med hjälp av ljudboxar. Därför söker föreningen bidrag från Alvins fond. Det handlar om inköp av totalt åtta ljudboxar.

– Det fungerar väldigt bra att inventera berguv med hjälp av ljudboxarna, berättar Ronnie Lindqvist som står bakom projektet.

Målet är att undersöka om och hur många berguvsrevir det finns i södra delarna av landskapet. Med hjälp av ljudboxar, som sätts upp vid lämpliga tidpunkter, går det att avgöra om det finns berguv eller inte på platsen.

– Berguvarna är ju ofta knutna till bergtäkter och området i söder är dåligt inventerat, förklarar Ronnie.

Tanken är att under två år inventera förekomsten av den utsatta uven. Totalt har NOF ansökt om ett bidrag på 24 000 kronor. Det handlar om inköp av åtta ljudboxar, batterier och minneskort. I ansökan ingår också ersättning för resor till platserna som ska undersökas.

Fyra nya bostäder på plats för berguven

■ NOF har fortsatt sitt idoga arbete med att erbjuda bostäder för berguvar i landskapet. Under hösten har ytterligare fyra bolådor kommit på plats.

I Närke finns bara fem-sex kända revir av berguv. De flesta kända reviren finns i bergtäkter runt om i landskapet.

– Vi har ett gott samarbete med flera av företagen som bedriver verksamhet i bergtäkterna. Det har bland annat inneburit att vi kan bevaka platserna med hjälp av ljudboxar som fångar upp både revirhävdande par och tiggande ungar, berättar Ronnie Lindqvist.

Tack vare samarbetet har NOF också fått möjlighet att sätta upp fler bolådor på lämpliga platser. Bolådorna sätts upp för att berguven ska få möjlighet att häcka på trygga platser där rävar, grävlingar och hundar inte kan störa. De monteras ofta upp vid en bergkant där det inte ska sprängas på många år.

– Vi har också fått ett gott stöd av Hopajola som hjälper oss med att finansiera materialet till bolådorna, förklarar Ronnie.

Ps. Vid sidan av NOFs arbete har företaget Castellum monterat en bolåda för berguv på fd. Post- och Televerkshuset i Örebro (bakom Nikolaikyrrkan).

Två fågelarter är utdöda i ny rödlista

■ Rödlistan är ett mått på utdöenderisk och förnyas vart femte år. Nu ligger ett förslag på ny rödlista för landets fåglar på SLU Artdatabankens hemsida.

I förslaget föreslås två arter klassas som nationellt utdöda. Det gäller fjälluggla och tornuggla, vars senaste kända häckningar är från 2015 respektive 2003. Det är första gången på 20 år som en fågelart i Sverige betraktas som utdöd. Senast var det år 2005, då svartbent strandpipare rönt samma öde.

I förslaget på rödlista är åtta arter nya (hökuggla, pärluggla, turkduva, gräshoppsångare, råka, svarthuvad mås, ägretthäger och trädgårdsträdskrypare), medan sju lämnar listan (dubbelbeckasin, havsörn, kentsk tärna, smådopping, alfågel, fjällvråk och vaktel).

Backsvalor fann udda häckplatser

■ Under sommaren kom det inga rapporter om häckade backsvalor i Närke. Hade arten slutat att häcka i landskapet, eller var det bara ett förbiseende?

I slutet av sommaren kom ändå en glädjande rapport. I Ekers grustag, där det varit häckningar tidigare år, hade backsvalorna hittat två nya platser att häcka på.

En plats var minst sagt lite udda. Svalorna hade letat sig in mellan stockar som byggts upp som en skyddsbarriär. Mellan stockarna fanns ett litet utrymme och där var det sand och grus. Totalt fanns det ett 30-tal bohål där, och personalen vid bergtäkten hade också sett backsvalorna flyga in och ut.

Dessutom hade backsvalorna hittat en ny sandbrink vid bergtäkten. Även där fanns det ett 30-tal bohål.

Lär dig *allt* om att bygga fågelholkar

Nu har du chansen att lära dig allt om att bygga fågelholkar, både teori och praktik. Dessutom hjälper du NOF att stärka fågelskyddet.

VID TRE TILLFÄLLEN med start i februari 2026 får du möjlighet att bygga olika typer av fågelholkar. Några får du ta med hem, andra ska sättas upp på lämpliga platser. Närkes Ornitologiska Förening och Föreningen Hantverket arrangerar tillsammans med Studieförbundet en studiecirkel i konsten att bygga fågelholkar. Som du kanske vet råder det bostadsbrist bland fåglarna.

krav på boplatser går vi igenom under kursen.

STUDIECIRKELN OMFATTAR TRE träffar på kvällstid på torsdagar: preliminära datum 5 februari, 19 februari och 26 februari, mellan klockan 18.00 och 20.30 i Navets skola i Örebro, slöjdsalen. Det finns plats för åtta deltagare. Det är bra om du har en egen skruvdragare. Anmäl dig till Studieförbundet. Holkkursen kostar 395 kronor, då får du med dig två holkar hem. För mer information, kontakta Peter Åslund, konsult.peteraslund@gmail.com.

UNDER STUDIECIRKELN FÅR du som deltagare kunskap om de olika hållbyggande arternas livsbehov och krav på hålligheter. Det blir teori och praktik om hur man bygger holkar för: kattuggla, spurvuggla, knipa, storskrake, skogsduva, stare, svartvit och grå flugsnappare, rödstjart, trädskrypare, pilfink, talgöxe, blåmes, titor samt tornseglare och hussvala. Vi kommer bygga holkar för flera av de vanligare arterna. Även strömstarens och kungsfiskarens

Så här såg det ut förra gången när deltagarna lärde sig bygga både små och stora fågelholkar. Dessutom bidrog deltagarna till NOFs fågelskyddsarbete.

Talltita. Foto: Karl-Evert Eklund

Tofsmes. Foto: Kjell Kvick

Svartmes. Foto: Karl-Evert Eklund

INVASION AV MESAR UNDER HÖSTEN 2025

Redan i mitten av augusti fanns tydliga tecken på en begynnande invasion av mesar i södra delarna av Sverige. Det var framför allt svartmesar och talltitor som började röra sig söderut i allt större antal.

TEXT: OVE PETTERSSON

Under september och oktober fick svartmesar och talltitor sällskap av stora mängder blåmesar och talgoxar, invasionen av mesar var ett faktum. I slutet på oktober uppträdde även tofsmesar i ökande antal på många lokaler inte minst i Närke skogar.

Invasioner av mesar och andra nordliga arter såsom tallbit, grönsiska och gråsiska är inte unikt. Sådana fenomen återkommer med olika tidsintervaller. Men alla invasioner väcker alltid samma frågor om varifrån de stora mängderna fåglar kommer.

Mesarnas tidiga förekomst till Norrlandskusten tyder även på ett inflöde från Finland och Ryssland i öster; de drog sedan vidare söderut genom landet. Stora mängder blåmesar samlades vid Sveriges kust i sydväst innan de vågade sig ut över havet. Vart tog alla 17 000 blåmesar vägen som passerade Falsterbo den 12 oktober? Kommer de tillbaka?

Invasionen av mesar har även satt sina spår i fågelborden i Närke denna vinter. Många NOF-medlemmar har rapporterat om ovanligt många svartmesar och talltitor vid sina fågelbord jämfört med tidigare år.

Här följer en redovisning av de högsta antalen av de olika mesarterna i Närke under hösten 2025. För att få en helhetsbild av invasionen anges även de mest intressanta fynden på olika lokaler i övriga Sverige samt kartor. Alla uppgifter liksom kartorna är hämtade från Artportalen.

SVARTMES

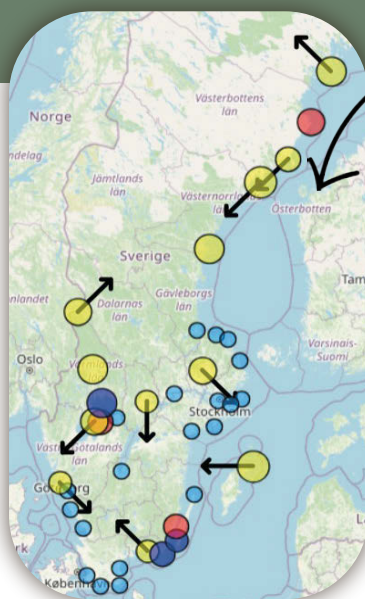
Närke: 51 ex. Venastugan, Rynningeviken 15 aug. (Nils Eriksson, Ola Erlandsson), 40 ex. Ormesta holme, Oset 1 sept. (Christer Tegebro, Lennart Eriksson, Thord Eriksson) samt 60 ex. Venastugan 13 sept. (Andreas Sandberg). Övriga Sverige: 1 670 ex. Kristineberg, Örskär i Uppland 6 sept, 3 120 ex. vid Nabben, Falsterbonäset i Skåne 19 sept. samt 2 060 ex. vid Nabben, Falsterbonäset 20 sept.

TALLTITA

Närke: 10 ex. Bron, Lanforsbäcken på Villingsbergs skjutfält 23 sept. (Ola Erlandsson) samt 20 ex. Bruna Bergen, Breven/Kilsmo-området 25 okt. (Ola Erlandsson). Övriga Sverige: 95 ex. Järnäs udde, Järnashalvön i Ångermanland 24 aug, 72 ex. Dyrö Mallskär, Dyrön i Värmland 26 sept. samt 60 ex. Järnäs udde i Ångermanland 27 sept.

BLÅMES

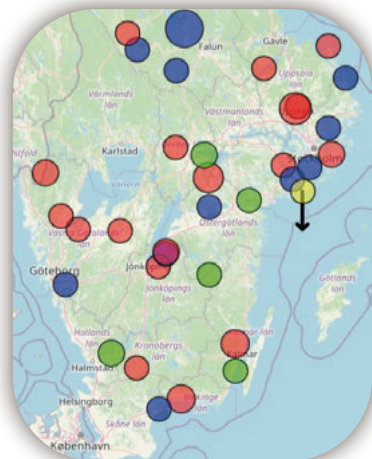
Närke: Höga antal vid Notudden, Hästnäs under flera dagar i september med 321 ex. den 13 sept, 124 ex. den 14 sept. samt hela 381 ex. den 18 sept. (Ola Erlandsson). Dessutom en rapport om 175 ex. vid Äsön 5 okt. (Leif Sildén). Övriga Sverige: 10 000 ex. Vindskyddet, Sandhammaren i Skåne 2 okt, 9 450 ex. Nabben, Falsterbonäset i Skåne 9 okt. samt enorma 17 170 ex. vid Nabben, Falsterbonäset 12 okt.

Kartan visar på observationer med mer än 60 ex. av svartmes.

TALGOXE

Närke: 92 ex. Notudden, Hästnäs 18 sept. (Ola Erlandsson), 246 ex. Venastugan, Rynningeviken 9 okt. (Ola Erlandsson) samt 196 ex. Notudden, Hästnäs 11 okt. (Ola Erlandsson). Övriga Sverige: 520 ex. Värmlandsnäs i Värmland 8 okt, 730 ex. Järnäs udde, Järnashalvön i Ångermanland 12 okt. samt 915 ex. Knösen, Falsterbonäset i Skåne.

Kartan visar på observationer med mer än 10 ex. av tofsmes.

TOFSMES

Närke: Inga tofsmesar sågs på sträckfågellokalerna. Däremot är två fynd på senhösten med mer än 10 ex. värda att uppmärksammas. 17 ex. i ett begränsat område i Bruna Bergen, Breven/Kilsmo-området 25 okt. (Ola Erlandsson) samt 11 ex. på Villingsbergs skjutfält 1 nov. också med Ola som observatör. Övriga Sverige: Flera intressanta rapporter finns om tofsmesar på uddar i Östersjön i Upplands och Södermanlands skärgård. 10 ex. sträckte S ut över havet vid Örudden, Torö i Södermanland 24 sept, 10 ex. Korsnäs, Singö i Uppland 27 sept. samt 10 ex. Örskär i Uppland 6 okt.

En gröngölings resa till Svansjön

■ Före verksamhetsledaren vid Tysslingen, Hans-Erik Karlsson, har skrivit en bok med titeln: En gröngölings resa till Svansjön – Om Tysslingen och svanarnas framtid.

Boken släpptes tidigare i oktober och handlar om Närke, Västmanland och Östergötland.

Så här skriver författaren i sitt förord: "Denna bok speglar inte bara en personlig resa från ungdomens dagar i den lilla staden Arboga i Västmanland till den stora Svansjön Tysslingen vid Kilsbergens fot i Närke. Det är också ett exempel på hur en enskild person kan påverka, och ibland förhindra olämpliga förändringar i så väl biologiskt högt värderade områden som friluftsmiljöer med upplevelser i vardagen".

I en tillbakablick berättar Hans-Erik Karlsson hur Tysslingen vattenreglerades, hur ett besökscentrum i Rånnesta blev till och hur svanrasten kom att bli ett skådespel för många besökare. Författaren ger också i slutet av boken en vision om hur det kan se ut i Tysslingen om 100 år.

Hans-Erik Karlsson bor idag i Finspång.

Boken finns att köpa bland annat på Tysslingens Naturcenter och Lilla Bokhandeln i Örebro.

Fåglarna i Sverige

– antal och förekomst

andra omarbetade upplagan

Intressant bok ger svar om fåglarnas utveckling

Under hösten utkom boken **Fåglarna i Sverige – antal och förekomst**. Det är den andra omarbetade upplagan med nya resultat från 2022. I boken finns regionala redovisningar som gör läsningen extra intressant.

TEXT: RONNIE LINDQVIST

HUR SER DET då ut för landskapet Närke del? Författaren bedömer att det totala antalet häckande fågelpar i vårt landskap nu är drygt 1,3 miljoner par. I den första upplagan 2012 var motsvarande antal knappt en miljon par, vilket ger en ökning på 34 procent. Är detta ett resultat av en faktisk ökning eller en revidering av fakta?

Går man igenom Närke 171 häckande arter i de båda upplagorna visar det sig att 88 arter ökar, 28 har stabil numerär och 55 arter minskar i antal.

Fåglarnas numerär beror på en lång rad faktorer, men osökt kommer man att tänka på alla de positiva saker som sker inom naturvården. Kanske drar fåglarna stor och omedelbar nytta av allt ambitiöst skyddande av vår natur som faktiskt sker. Ett exempel är fler våtmarker, vilket ger direkt effekt på antal fåglar knutna till den miljön.

Finns det några överraskningar i nya boken? En hel del är förväntade som till exempel havsörnens expansion, ringduvans fördubbling av antalet par och gärdsmygans kraftigt ökade antal. Flera arter med negativt resultat i Närke följer rikstrenden: björktrast och rödvingetrast går starkt tillbaka liksom rörsångare, grönfink och ortolansparv.

Nämnvärt är att lövsångaren, som minskar på riksnivå, ökar i Närke och är vår mest talrika art. Den ökar enligt beräkningarna från 140 000 par till 230 000 par i vårt landskap. Som god tvåa kommer bofink som ökar från 130 000 par till 200 000 par. En art som generellt har det mycket besvärligt i landet är talltita. Det verkar som om den trivs lite extra bra i Närke, för här ökar den från 4 500 par till 9 500 par enligt data från alla inventeringar. När det gäller järpe redovisar man en halvering av beståndet, nu bedömer man att det finns 500 par i Närke i stället för 1 000 par tidigare. Ändå ställer man sig frågan: var finns dessa 500 par?

Vissa fakta ger ändå en tankeställare. Grågås beräknas till 3 000 häckande par i Närke. Vid höstens räkningar har antalet grågäss varit 16 000. Var kommer de ifrån och vad lockar i landskapet?

Fakta om Fåglar i Sverige

Fåglarna i Sverige – antal och förekomst utkom första gången 2012. Den gav oss svar på hur många fågelpar som häckade i landet 2008. De gav också trender i hur det går för de olika arterna.

Den andra omarbetade upplagan innehåller uppdaterad information från 2022 (Anders Wirdheim, Avium 2025). Beräkningar av antal och förändringar bygger huvudsakligen på fakta från Svensk fågeltaxerings standardrutter, kompletterat med data från Artportalen, punktrutter, artprojekt och andra inventeringar. Intressant nog redovisar man i båda böckerna fakta på både landskaps- och länsnivå.

Rekordmånga sävsångare ringmärktes vid Kvismaren

I år har totalt 6 957 fåglar ringmärkts vid Kvismare fågelstation. Det är ett ganska högt antal, men inte exceptionellt. En tydlig trend de senaste åren är att antalet ringmärkta sävsångare ökar medan antalet rörsångare minskar.

TEXT: BO NIELSEN

Uppgången av antalet sävsångare i Kvismaren är till och med starkare än vad som anges för Sverige som helhet. I år slog vi rekord med antalet sävsångare: 1 943 ringmärktes. Det är några hundra fler än förra rekordåret 2018 (då ringmärktes nästan tretusen fler fåglar totalt jämfört med i år). Årets antal kan jämföras med att färre än 1 000 rörsångare fick ring på sig.

Vassångarna får räknas som ordentligt etablerade i Kvismaren, i år ring-

märktes 24 stycken varav 21 ungfåglar. Med mer riktade fångster skulle ännu fler kunna märkas. Det finns nu mellan 10 och 15 sjungande hanar i Kvismaren och de flesta får också honor.

Det har varit stora rörelser med svartmes och stjärtnes i Sverige och det märktes också på Åsön. Det blev ganska blygsamma antal: 61 respektive 40 märkta, men båda arterna märks oftast i betydligt mindre antal.

Ytterligare en art ringmärktes med ett högsta antal genom fågelstationens historia; det var gransångare med 145 ringmärkta. Nästan alla märktes på två lokaler: Banvallen och Åsön. Kan detta betyda att expansionen av kontinentala underarten accelererat i Närke det senaste året eller åren? Mer information får du på Kvismare fågelstations hemsida.

Fakta om ringmärkningen

Kvismare fågelstation har huvudsakligen inventeringar och speciella artprojekt under våren. Från midsommar och framåt så är det ringmärkning av framför allt tättingar som är den huvudsakliga verksamheten. Fågelstationens personal ringmärker främst på tre platser: Vallen och Banvallen vid Kvismaren samt Åsön i Hjälmarén. En kortare period pågår också ringmärkning vid Sörbysjön.

Skåda med NOF på härliga Gotland

■ I slutet av maj arrangerar Närkes Ornitologiska Förening en fyra dagar lång skådarresa till Gotland.

Upplev den fagra ön med bland annat storspövar, halsbandsflugsnappare och sillgrisslor. Vi njuter av ett helt dygn bland alkorna på Stora Karlsö. Ambitionen är att också besöka kustlokaler som Närsholmen, Faludden, Rivet, Hoburgen och Sundre fågelstation. Vi bor på vandrarhem på södra Gotland: Holmhällars pensionat eller Hemse.

Avresa blir den 27 eller 28 maj och vi kommer tillbaka den 31 maj (tidtabellerna för Gotlandsfärjorna är inte fastställda ännu).

Håll utkik på hemsidan och NOFs FB-sida för mer information.

Häng med NOF till Stockholms skärgård

■ NOF kan erbjuda en härlig båttur i Stockholms skärgård för att bland annat få se ejder, alfågel, örnar och sälar. Vi har bokat platser men datum är inte spikat ännu. Resan brukar bli av i april månad.

Det är en dagsresa med tidig avresa från Örebro. Räkna med en kostnad på cirka 1 500 kronor. Då ingår resa från Örebro i minibus med chaufför, båttresa med kunnig guide, förmiddagsfika och eftermiddagsfika.

Håll utkik på hemsidan och NOFs FB-sida för mer information.

stöder detta nummer av fåglar i Närke.

Maria Wanhe håller i en av de 6 957 fåglar som blev ringmärkta av Kvismare fågelstation denna säsong.
Foto: Lena Asp

NOF får 10 000 kronor från Region Örebro län

■ Region Örebro län har beviljat Närkes Ornitologiska Förening 10 000 kronor för verksamhetsåret 2026.

Samtliga föreningar som får stöd från regionen ska tydligt kunna visa att de har ett demokratiskt styre. Föreningarna ska verka för öppenhet och inkludering samt ge medlemmarna möjlighet till påverkan och delaktighet.

För att få ett verksamhetsstöd måste föreningen ha medlemmar i minst fyra kommuner och verksamhet/aktiviteter i tre kommuner.

Föreningsstödet är ett verksamhetsstöd, det vill säga ett stöd för den ordinarie verksamheten. Bedömningen görs därför med utgångspunkt i att stödet ska bidra till organisationens långsiktighet och stabilitet.

NOF fick även för 2025 motsvarande ekonomiska stöd på 10 000 kronor, då för första gången.

En annorlunda resa med NOF till Öland

Min tredje resa med NOF till Öland. Jag har så fina minnen av morgnarna vid Södra udden, vandrigen i lunden och ut på schäferiängarna. Ganska högt ställda förväntningar, med andra ord. Den här resan den 16–19 oktober var annorlunda, men alls inte sämre utan just annorlunda.

TEXT: PETER KLEVNÄS

Almanacka Stefan Gustafsson FÅGLAR 2026

Pris: 200 kronor
Kan köpas vid
Tysslinge naturcenter
och Naturkompaniet, Örebro
stef.gustafsson@telia.com

Dag ett började med traditionsenlig fika på Café Columbia i Kisa. Tre timmar senare körde vi över bron till Öland. Första lokal var Beijershamn, där solen sken. Många skedänder men även andra änder: bläsand, stjärtand, snatterand och gräsand. Efter medhavd lunch åkte vi vidare till Västers-tadsviken, också det en fin lokal med både vadare och änder. Mosnäppa här, två exemplar.

Vid en snårig buskridå vid Össby stod vi och väntade på att få se en kungsfågelsångare. Det blev en lång väntan, men sedan kom fågeln fram med kanske fem minuters mellanrum, nära oss och synlig några sekunder åt gången. Vi såg den, om och om igen och ganska bra dessutom.

Den här gången bodde vi mitt på ön, Gamlegårde gård, som ligger i höjd med Grönhögen. Ett tvåvåningshus med sju rum, tre badrum och plats för 15 personer. Fräscht och fint. Utanför byggnaden kunde vi dessutom hitta en plats för himmelsskådning; vår medresenär Ulf Granlund visade oss hur vi med handkikarens hjälp

kunde hitta kometen Lemmon och även galaxen Andromeda.

Dag två var vi framme vid Södra udden och Långe Jan vid soluppgången. Efter ett par timmars skådande fikade vi färska wienerbröd på Fågel Blå.

Vår reseledare och guide, Ronnie Lindqvist, höll en kort trutkurs om medelhavstrut, kaspisk trut och gråtrut. Han visade hur de ser ut i första vinterdräkt och hur man skiljer dem åt. Tyvärr var antalet trutar mycket mindre än vanligt, det blev ganska få möjligheter att öva trutkunskap. Också en fråga: varför var det så lite trut?

Sista dagen vid Södra udden, lite väster om fyren och ute på en sten, såg vi en utter. En utter är stor: upp till en och en halv meter. Den putsade sig och doppade sig en bra stund. Många skådare strömmade till, begeistrade över den ovanliga obsen. Uttern förflyttade sig sen ytterligare västerut, jagande som det såg ut, sedan försvann den ur sikte bortom den skarvtäta sandreveln väster om udden.

En skärnsnäppa går in för landning. Foto: Anders Nydahl

En utter vid Södra udden tillhör inte vanligheterna. Foto: Anders Nydahl

På hemväg stannade vi till i Västerstadsviken igen: två dvärgbeckasiner hade observerats. Och där står de och syns bra i tubkikaren. Men vad gör de? De rör sig framåt med gungande fjädrande gång och symaskinliknande rörelse upp och ner med näbben! Det ser komiskt ut; som om någon med hjälp av AI lagt ut en video på Youtube. Men det är på riktigt. Varför gungar de fram så där? Ingen tycks veta säkert, men troligen för att stimulera mask att ge sig tillkänna och bli mer lättillgängliga. Jag får också lära mig att morkullor födosöker på liknande sätt.

Hemfärden kändes lång: ganska

På jakt efter en kungsfågelsångare. Maria Wanche spanar och Anders Nydahl står med sin kamera i högsta hugg för att om möjligt fånga den lilla rackaren på bild. Med på bilden (till höger) är också en av de många andra skådarna som var på plats för att leta kungsfågelsångare. Foto: Ronnie Lindqvist

trött och lite mätt på blåst och i någon mån på skådande också. Men en sådan rikedom!

De många upplevelserna är för mig huvudsaken: inte bara fåglarna eller kryssen. Men visst, rariteterna och sökande efter dem ökar spänningen och uppmärksamheten. Det ger mig en kick.

Även umgäng- et med medresenärerna ger mycket, samvaro och nya infallsvinklar både på skådandet och annat. Även den här resan upplevde jag att det fanns en stor tolerans för olikheter och olika nivå av kunskaper. Det är roligt, mycket lärorikt och ibland lite tröt- tande.

Lär dig mer om fåglar i jordbrukslandskapet

■ I jordbrukslandskapet finns flera folkkära fåglar, till exempel sånglärka, tofsvipa och storspov. Men de minskar i antal. Anledningarna är minst två: de missgynnas av ökad stordrift och rationalisering, men det är också negativt att mindre jordbruk läggs ner i skogs- och mellanbygder.

Ett exempel på stordrift är dagens moderna mjölkproduktion. Vid de stora mjölkgårdar odlas mycket vall som utgör ett högvärdigt foder till kor- na. Dessa vallar med gräs och klöver attraherar fåglar som sånglärka och storspov. Problemet är att vallen skör- das så tidigt, ibland i mitten av maj. Det innebär att fåglarna inte hunnit fullborda sin häckning. Bona med ägg eller ungar förstörs.

Storspoven har försvunnit som häckart från Närke. Sånglärkan mins- kade kraftigt fram till 2008, sedan dess har en viss återhämtning ägt rum.

Vill du lära dig mer om förändring- arna i jordbruket och hur de påverkar fåglarna. Lars Johansson leder en kort- kurs i ämnet. Tre träffar i mars, två teo- riträffar inomhus och en ute i fält. Läs mer under programmet på sidan 26.

Vilka fågelarter missgynnas i skogen

■ Fågelarter som är knutna till sko- gar med höga naturvärden minskar i antal. Det gäller arterna tjäder, spill- kråka, vitryggig hackspett, mindre hackspett, tretåig hackspett, rödstjört, lundsångare, mindre flugsnappare, entita, talltita, lapp- mes, tofsmes, trädkrypare, lavskrika och tallbit.

Generalisterna bland fågelarter i sko- gen går det bättre för.

Lars Johansson arrangerar en serie om tre träffar i ämnet skogsfåglar un- der april månad.

– Skogen är ju ett tema för Rosen- bergdagarna i oktober, och då är det ett aktuellt ämne. Och det vore kul om vi kan engagera och göra något kon- kret för att förbättra miljön för skogs- fåglarna, säger Lars Johansson.

Läs mer om detaljerna om kortkur- sen i programmet på sidan 26.

Ragnarsson
FASTIGHETER

stöder detta nummer av fåglar i Närke.

Lättsam kryssartävling även denna påskhelg

■ Den 2–6 april, under påskhelgen, arrangeras en lättsam kryssartävling. Det är skådarna i Västmanland som utmanar alla skådare i Närke. Under fem dagar gäller det att kryssa så många arter som möjligt. Alla kan delta på sina villkor och det finns fyra klasser: totalklassen, ekoklassen, tomtlistan och skogslistan. Håll utkik på hemsidan och på NOFs FB-sida.

Fågelinfluensa ökar bland gäss i Skåne

■ Den senaste tiden har antalet rapporter till Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, om vilda fåglar med tecken på fågelinfluensa ökat kraftigt. Ökningen gäller framför allt gäss i Skåne, men det har även inkommit flera rapporter från andra regioner i södra Sverige. Även internationellt fortsätter antalet rapporterade fall på vilda fåglar och tamfjäderfä att öka.

Sedan 1 oktober har fågelinfluensa konstaterats hos 22 vilda fåglar i Sverige vilket är en bråkdel av det antal fåglar som drabbats eftersom endast ett mindre urval undersöks. Det är framförallt gäss i Skåne som dött av fågelinfluensan, men det har även inkommit flera rapporter från Halland, Blekinge, Kalmar, Östergötland och Gotland.

–Även om risken är låg så vet vi att människor som är i nära kontakt med infekterade fåglar kan bli smittade. Man ska därför undvika att vara i kontakt med sjuka vilda fåglar och inte ta dem till en veterinärklinik eller viltrehabilitering, säger Karl Ståhl, statsepidemiolog på SVA.

Grågäss är en av många arter som den senaste tiden har drabbats av fågelinfluensa i framförallt Skåne. Foto: Ann Gomér, Birdlife Sverige

En fågelholk fungerar som ett eget ekosystem. I holkarna finns en växelverkan mellan olika former av organismer. En del är bra för fåglarna, andra är mindre bra. När fågelholken öppnades låg nästan flygga ungar döda; men vad var orsaken?

Parasiter orsak till göktytans död?

TEXT: PÅR O WENDELSTAM

Lördag i slutet av juni och dags för ringmärkning. Väl framme vid holkarna möts jag av en odör, en otäck stank. Direkt anar jag oråd, någonting har gått riktigt snett. Framstycket öppnas och jag finner en adult göktyta ligga död över sina välutvecklade ungar som också är döda.

Vad har hänt? Något liknande har jag aldrig tidigare upplevt. Olyckan ger mig mycket huvudbry. Händelsen diskuterar jag med fågelkunniga vänner, men någon övertygande förklaring får jag inte. Min bästa hypotes är förgiftning: en långsam process, orsakad av besprutning, men den känns inte tillfredsställande. Olösta och svåra problem, kan ibland bli intressanta problem.

Direkt efter häckningen eller på hösten, oftast i oktober för min del, brukar jag rensa och rengöra holkarna. Jag gör det för att få bort ohyra och parasiter. Alla fågelmatare vet att avträdet och matsalen skall särskiljas när lämpliga fågelautomater inköps.

En göktyteholk är ett litet ekosystem

med samspel och växelverkan mellan olika organismer.

Händelsen med den tragiska göktytehäckningen tvingar mig att göra ett mindre nedslag i facklitteraturen och översiktsläsa om parasiter. En parasit är en organism som lever på eller inuti en annan individ, till skillnad från växt- och köttätare. På denna definition av parasiter passar: virus, bakterier, jäst- och mögelsvampar, encelliga djur, inälvsmaskar, parasitiska insekter (loppor, löss, flugor och myggor) och spindeldjur (kvalster och fästingar).

PARASITER UTGÖR MER ÄN HÄLFTEN av alla arter på jorden; de spelar en stor roll i de flesta djurpopulationer genom att de påverkar djurens reproduktiva framgång, som fruktsamhet och livslängd. Litteraturen beskriver olika sätt att indela parasiter: efter storlek, föröknings-

En göktyteunge är speciell med sin punktfröja.

sätt, förhållande mellan parasit och värdjur, periodiska och tillfälliga parasiter.

Periodiska parasiter, som kvalster, håller sig gömda i fågelboet under dagen, och kommer fram under natten då de suger blod. De lever större delen av sitt liv skilt från värdjuret, och är bara fäst vid värdjuret under den tid det tar att suga blod. Tillfälliga parasiter är beroende av en värd bara under en period av sitt liv, antingen under larvstadiet eller som vuxen. För arter av fågellöss och kvalster, som inte kan överleva utanför sitt värdjur, är direkt kroppskontakt mellan värdar det enda sättet att nå en ny värd. Kroppskontakt sker mellan föräldrar och ungar samt mellan vuxna fåglar under parningen.

PARASITER ÄR EN VIKTIG DÖDSORSAK hos hålhäckare. Kostnaden som parasiter orsakar hålhäckare, motsvarar ungefär vad de tjänar i predatorsäkerhet genom att häcka i en "skyddad" holk.

Parasiter kan påverka ungaras överlevnad på olika sätt, dels direkt så att ungarna dör eller utvecklas onormalt, dels indirekt till exempel att föräldrarna överger boet med ägg och/eller ungar.

FÅGELLÖSS, FÅGELLOPPOR OCH FÄSTINGAR är ett gissel som kan orsaka och orsakar mycket obehag för fåglar men även för människor. Tidigare har bopredation och födobrist ansetts vara de viktigaste orsakerna till försämrade häckningsframgång hos fåglar. Numera vet man att parasiters påverkan på fåglar ger betydande effekter på deras reproduktionsframgång: genom försenad häckning, minskad kullstorlek, färre flygga ungar samt ungar av sämre kvalitet. Även sedan de lämnat boet är överlevnaden lägre för parasiterade ungar. Antalet tillgängliga hål för hålbbyggare är begränsat, samma holk måste ofta användas år efter år. Det underlättar para-

siters spridning.

Eftersom parasiter är så negativa för reproduktionsframgång, har antiparasitiska beteenden utvecklats i den eviga kampen för evolutionär överlevnad. Fåglarnas fjädervärd, vanan att putsa sig själva och andra individer, sand- och vattenbada, samt att hålla boet rent är påtagliga exempel. En del fågelarter använder särskilda fodringmaterial i boet, speciella växter som innehåller parasithämmande ämnen. Andra häckar i närheten av getingbon: getingarna håller plågoandar som parasitflugor borta.

MITT KORTA BESÖK I PARASITTRÄSKET blev betydligt mer spännande än jag räknat med. Av en ringmärkarvän fick jag en tid senare en länk till en ekologisk-parasitologisk artikel i en online-tidskrift European Journal of Entomologi. Den handlar om tvåvingar, steklar och andra insekter som lever och parasiterar på göktytor. Där fick jag nya uppslag till orsaken bakom den döda göktytefamiljen, som jag fann en vacker sommardag för några år sedan. Flugan *Carnus hemapterus* lever som vuxen individ parasitiskt, medan larverna livnär sig på avfallet i boet.

Allt talar för att olyckan för göktytefamiljen var ett verk av parasiter. Denna erfarenhet berörde mig starkt. Händer det någon mer gång är jag förberedd. Då kan en undersökning göras med mina nya insikter, direkt på brottsplatsen. Kanske tillsammans med en intresserad entomolog av parasitfacket?

Här är en länk till den intressanta artikeln om parasiter och göktytan: www.eje.cz/pdfs/eje/2023/01/16.pdf. Eller skanna QR-koden till höger med din mobilkamera för att komma till artikeln.

Några exempel på fågelparasiter

Fågellössen

Fågellössen eller fjäderätarna, 1–3 millimeter, är parasiter och lever hela sitt liv på fåglar. De är värdspecifika, dvs. varje art kan som regel endast fortleva på en enda fågelart. Varje fågelart lär kunna hysa fyra till fem olika arter löss.

Lopporna

Fågellopporna är mycket vanliga och lever som blodsugande parasiter på fåglar och i fågelbon. De är 2–3 millimeter långa, rödbruna och saknar vingar, men har kraftiga hoppben. Ofta finns de i stor mängd i fågelholkar.

Fästingar

Fästingen suger blod från bland annat fåglar och däggdjur. Den sätter sig fast där huden är tunn, och som alla drabbade vet sväller den kraftigt av det konsumerade blodet. Den blir allt vanligare i Mellansverige och orsakar hos människor bakteriesjukdomen borrelia och den allvarliga virusburna hjärnhinneinflammationen TBE.

Två fina böcker för 100 kronor

■ **Närkes Ornitologiska Förening** har en begränsad upplaga av två fina böcker. Det en guidebok till Oset och Rynningeviken, och en bok om Erik Rosenberg. Nu kan du köpa dessa två böcker för endast 100 kronor. Vill du ha dom hemskickade: då tillkommer ett porto på 120 kronor.

Guideboken om naturreservaten Oset och Rynningeviken i Örebro tar dig med till en av de bästa platserna i landet för att uppleva och lära sig om fåglar. För varje årstid finns förslag på promenader och cykelturer och information om vilka fåglar du kan möta just då. Totalt har 270 arter observerats i området, många av dem presenteras i ord och bild. Det är författaren Clas Thor som skrivit texten och naturfotografen Torbjörn Arvidson som tagit bilderna.

Boken om Erik Rosenberg har titeln "fågelliv betyder orden" är skriven av Clas Thor och bakom fotografierna i boken finns Jan-Peter Lahall.

Ingen har som Erik Rosenberg beskrivit fåglarnas läten och beteenden, samlade i den oförläppliga fälthandboken Fåglar i Sverige. Den har fortfarande en särställning inom den ornitologiska litteraturen och har påverkat generationer av fågelintresserade. Många har kallat "Mäster Erik" för den moderna fältornitologins fader. Erik Rosenberg var ornitolog, journalist, författare född i Värmland 1912 och fram till sin död 1971 verksam med utgångspunkt i Örebro. Han upptäckte värdefulla häcknings- och rastplatser för fåglar: bland annat Oset, Kvismaren och Tysslingen.

I ord och bild har Thor och Lahall skildrat Mäster Eriks liv, miljöer, möten med dem som verkat tillsammans med Rosenberg och påverkats och inspirerats av hans viktiga gärning.

Köp böckerna för 100 kronor och stötta NOFs fågelskyddsarbete.

Kontakt:

kent.halttunen@outlook.com
eller anders.nydahl@telia.com.

Vill du bli redaktör för Fåglar i Närke?

■ Vår medlemstidning Fåglar i Närke utkommer fyra gånger per år och är uppskattad bland medlemmarna.

Det är många som idag bidrar med artiklar och bilder, men som redaktör blir du spindeln i nätet.

NOF växer stadigt och har snart 1000 medlemmar. En viktigt sammanhållande kraft är medlemstidningen Fåglar i Närke som dimper ner i brevlådan en gång i kvartalet.

I tidningen finns artiklar och bilder om allt som rör fågellivet i landskapet. Den fångar upp allt som rör fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning i Närke.

I snart tio år har Kent Halttunen varit redaktör och ansvarig utgivare. Nu önskar han att någon annan kan ta över ansvaret.

Uppdraget som redaktör innebär att man håller kontakt med alla skribenter och fotografer, och ser till att materialet kommer in till redaktionen. Layouten för tidningen utförs idag av en anlitad och arvoderad proffsig redigerare. Tidskriften trycks på ett lokalt tryckeri, som är en upparbetad partner sedan många år.

Tycker du att det skulle vara roligt och stimulerande att jobba med Fåglar i Närke och bli vår nya redaktör? Då är du välkommen att ansluta dig till ett kul gäng som gillar att göra en intressant och uppskattad tidning för medlemmarna i Närkes Ornitologiska Förening.

Vill du veta mer om uppdraget? Hör av dig till ordföranden Anders Nydahl eller vår nuvarande redaktör Kent Halttunen. Kontaktoppgifter hittar du längst bak i tidningen.

Glädjen att få kryssa en grålira går inte att ta fel på. Det visar Lasse Eklund, Seppo Läppälampi, Monica Holm och Per Holm.

Tänk att ett tomt hav innehåller så mycket

Sträckskådning är en fascinerande upplevelse. Från att inte alls förstå vitsen med att stirra ut över ett tomt hav, till att tycka det är en ren njutning.

TEXT: MONICA HOLM
FOTO: HANS WAERN

Har du inte upplevt sträckskådning? Då kan du passa på att hänga med när NOF ordnar en resa till Hönö med duktige guiden Hans Waern. Med honom och andra skådare står man i ett vindskydd, med riktigt blåsig väder stundtals och kanske en regnskur, och timmarna bara går.

Den här gången var det fem förväntansfulla skådare som åkte till Västkusten den 24-26 oktober.

Vi tillbringade fem timmar ute på Kråkudden (längst ut vid havsbandet på Hönö), både lördag och söndag morgon, i full koncentration och fascination. Det där "tomma" havet är ju faktiskt inte alls så tomt. Hela tiden hände det något.

Vi fick se gott om havssulor och sträckande alkor, toppskarvar, tretåig mås, havstrutar, någon alfågel, svärta samt små- och storlom. Men jublet var som högst i vindskyddet när Hans hittade en grålira.

STÄMNINGEN BLAND OSS SKÅDARE var god och det var många skratt. Men den som hade anledning att skratta mest var kanske Seppo. När vi andra stod med våra tubbikare och tittade långt ut, satt han bekvämt bakåtlutad med endast en handkikare. Han var således den enda som fick se de små alkekungarna som passerade oss på nära håll.

Det fanns också tid att vandra runt på stigar i den Bohuslänska naturen. Bland annat besökte vi Hyppeln och spanade efter småfåglar i buskagen.

Sammanlagt räknade vi ihop **76 arter** på denna resa. Tror att vi vill åka tillbaka, då hoppas vi på ännu mer ruskväder. Då blir det bra sträckskådarväder.

Havssula är en av de många arter man förväntas se på hösten på Västkusten. I övrigt såg vi också sträckande alkor, toppskarvar, tretåig mås, havstrutar, alfåglar, svärta samt små- och storlom.

Monica Holm spanar intensivt över havet.

De övriga NOF-resenärerna fikar och passar på att spana åt andra håll.

Vid vindskyddet på Kråkudden (Hönö) kan det bli många timmars spaning över havet. Då gäller det att förbereda sig: en skön stol, varma kläder och så en hel del fika.

Fåglar bär spår av kemikalier i blodet

■ Svenska fåglar som lever i jordbrukslandskap har mätbara halter av bekämpningsmedel i blodet, även i områden där användningen av kemikalier är relativt låg. Det visar en studie från SLU.

Forskare har utvecklat en metod för att analysera kemikalier i mycket små blodprover. De tog prover från 40 sånglärksungar och fem gulsparvsungar i Kvismaren i Närke, samt från vuxna ortolansparvar på hyggen i Västerbotten.

I proverna undersöktes upp till 104 olika bekämpningsmedel.

Hälften av alla ungar av sånglärka och gulsparv hade mätbara halter av minst ett bekämpningsmedel i blodet – och i vissa fall upp till sju olika ämnen samtidigt. Hos vuxna ortolansparvar hittade forskarna spår av insektsmedlet klorpyrifos, som är förbjudet i Sverige och resten av EU.

– Ortolansparven flyttar långt, ända till Sahelområdet i Afrika. Därför är det inte förvånande att de utsätts för ämnen som inte längre används här, säger Sönke Eggers, institutionen för ekologi, vid SLU.

Halterna är låga, men samtidigt utsätts fåglarna för flera ämnen samtidigt. Det kan öka risken för hälsoeffekter.

– Vi har inte undersökt om fåglarna påverkats av de bekämpningsmedel som påträffades. Men andra studier visar att vissa bekämpningsmedel kan försämra tillväxt, orienteringsförmåga och ungarnas överlevnad, säger Sönke Eggers.

Risken att få i sig bekämpningsmedel ökar när fåglarna äter insekter som levt på behandlade grödor. De kan också utsättas när de rör sig mellan olika fält, när kemikalier sprids med vinden eller på grund av gamla rester i miljön.

Många jordbruksfåglar minskar, inte minst ortolansparven. Forskarna tycker därför att det vore intressant att följa hur de exponeras för bekämpningsmedel över tid.

Ortolansparv.

Foto: Thomas Lundquist, Birdlife Sverige

Här är ALLA fåglar du missade under hösten

Hösten är gässens tid i Närke. Men även en tid för invasioner och sträckande tättingar. Flera uddar i Hjälmarens norra strand utöver Venan och Äsön har hårdbevakats och visat sig vara viktiga leder för sydsträckande småfåglar. Höstens stora invasion av mesar i Sverige blev extra tydlig på dessa lokaler. Allt fler fågelskådare dokumenterar sina fynd med kameran. Tack vare ett sådant bevis fick Närke sitt första fynd av kaspisk trut godkänt. Läs mer om de mest intressanta fynden i landskapet under hösten 2025 i denna sammanfattning från Artportalen.

TEXT: OVE PETTERSSON

Ägretthäger. Foto: ANDERS SILVERTÄRN

GÄSS & SVANAR

Föreningen deltog återigen i de årliga nationella och internationella projekten med inventering av rastande gäss i jordbrukslandskapet. Först ut att räknas var **grågässen**. Vid en samlad inventering på de största lokalerna helgen den 13–15 september, räknade inventerarna in hela 16 094 grågäss. Höga antal i övrigt noterades vid Kvismaren med 5 500 ex. både 29 sept. (Ola Strand) och 8 okt. (Anita och Anders Hutter). Grågässen samlades även på andra lokaler i Närke, maximala antal anges. 3 288 ex. vid Boglundssängen 13 sept. enligt Lennart Eriksson. Kent Halttunen räknade in 2 750 ex. vid Norra Svalnäs, Tysslingen 27 sept. samt 2 320 ex. vid Systeräng,

Viby 6 okt. Vid Oset/Rynningeviken uppehöll sig ca 3 000 ex. ända in i november enligt Albin Mauritzon m.fl. Vid nästa organiserade räkning av grågäss den 10–13 oktober hittades totalt 13 503 ex. på olika lokaler i landskapet. **Spetsbergsgäss** och **skogsgäss** anlände lite senare till landskapet i något färre antal än normalt. En organiserad gäsgräkning som ägde rum den 14–17 november, som omfattade Kvismaren inkl.

Segersjö, Tysslingen samt Vibyområdet, gav följande resultat: skogsgås/tundragås 10 546 ex, spetsbergsgås 3 822 ex, **kanadagås** 262 ex, **vitkindad gås** 60 ex, bläsgås 10 ex. samt grågås 11 ex. Utanför det inventerade området räknade Leif Eckmann och Ola Erlandsson dessutom till 1 875 sträckande grågäss vid Skagershultamossen 14 nov. Vitkindade gäss rastade med som mest 2 055 ex. på Fornskinnsåkrarna, Kvismaren 13 okt. enligt Åke Pettersson. **Tundragäss** rastade liksom tidigare år i artrena flockar i Rysjön, Kvismaren med 315 ex. 30 sept. enligt Åke Pettersson samt 205 ex. 1 nov. med Anders Jacobsson som observatör. Tundragås noterades även med 40 ex. vid Rumboholm, Tysslingen 14 nov. samt med 90 ex. vid Hjälmaren, Oset 18 nov. Höstens enda sträckande **prutgäss** noterades Per Wedholm. En flock med 22 ex. sträckte mot SV över Barkaregatan, Näsby i Örebro 11 okt. En prutgås rastade på Kilsgårdsåkrarna, Kvismaren 16 nov. enligt Håkan Svensson och Birgitta Dawidsson. Ett par dagar senare låg prutgåsen i Hammarån.

Någon vecka in i november började **sångsvanar** röra sig söderut över landskapet både dagtid och nattetid. Det är lite mystik att först höra sångsvanar i mörkret över Örebro och sedan se dem

som vålnader diffust upplysta av stadens ljus. Från tornet vid Skagershultamossen kunde Ola Erlandsson och Leif Eckmann räkna till hela 1 258 sträckande sångsvanar 14 nov.

En alfågel gör magplask. Foto: CATARINA ERICSON

DYKÄNDER & SIMÄNDER

Den **mandarinand** som hela sommaren höll till vid Katrinelund, Stora Mellösa sågs sista gången 10 sept. Frågan är om det var samma hane som hittades i Svartån nära Stadsparken i Örebro 12 sept? En individ i praktdräkt, som visade upp sig på samma lokal ända till 15 okt. Beundrad av Magnus Persson, Alexandra Hagberg, Liselotte Sliwon m.fl. En annan uppskattad and är **alfågel**. På morgonen 27 okt. landade 1 ex. i Svartåns mynning till Osetgubbarnas stora glädje. Ett årskryss! Fågeln flyttade sig senare på dagen till Rynningeviken. Där fick den efter några dagar sällskap av fler unga alfåglar. Totalt kunde 2–3 ex. ses tillsammans ända till 15 nov. Ytterligare en alfågel hittades av Pelle Grahn nära golfbanans hål nr 16 vid Nordsjöbyggen, Kvarntorpshögen 10 nov. Den sågs även 15 nov. på samma plats. **Sjöorrar** har rastat på flera olika lokaler i Hjälmaren. Flockar med 25 ex. eller fler

Dubbelbeckasin. Foto: BIRDNERDS

anges. Största flocken om 30 ex. sågs vid Hjälmarén, Oset av Lennart Söderkvist redan 1 sept. Nästa notering blev 25 ex. vid Näsudden, Dimbobaden 19 sept. enligt Anders Jacobsson. Slutligen ett gäng med 28 ex. vid Katrine-

lund, Svartmes. Foto: KJELL KVIK
Mellösa 7 nov. med skådarparet Erik Törnvall och Tunyapat Pinwanichkul som observatörer. Sjöorre mitt i stan? Jo det är sant. Nedströms Wadköping i Örebro låg en honfärgad sjöorre vid 8-tiden på morgonen 26 nov. upptäckt av Per Wedholm. Likt sjöorre gjordes samtliga fynd av **svärta** i Hjälmarén. Tre fynd i september med 5 ex. vid Näsudden, Dimbobaden 19 sept, 8 ex. vid Äsön 19 sept. och 6 ex. mellan Vinön och Valen 26 sept. Den 7 nov. rapporterade sedan Gunnar Nilsson, Runar Börjesson m.fl. om 2 ex. vid Katrine-lund. Nästa obs blev 3-4 ex. vid Lappe 7-11 nov. och slutligen 1 ex. vid Lappe småbåtshamn 18 nov. enligt Daniel Andersson. En hane **vitögd dykan** upptäcktes av Anita och Anders Hutter i Rysjön, Kvismaren 9 okt. Fyndet framkallade ett stort drag av skådare från hela Mellansverige. Den sällskapade mestadels med brunänder nära Rysjötornet till och med 12 okt. Emma Karlsson, Ulf Andersson och Bengt Andersson m.fl. blev de sista att rapportera den. Det var Närkes blott tredje fynd av arten. Första fyndet vid Oset och Äsön 1981 och det andra i Rysjön 2012. **Brunand** rastade som mest 84 ex i Rysjön 4 okt. Ett fåtal **bergänder** har upptäckts under hösten och samtliga i Hjälmarén. Enda fyndet i oktober stod Anders Jacobsson för med 2 ex. vid Näsudden, Dimbobaden 23 okt. Sedan följde fyra fynd i november med 2 ex. vid Yxnäs udde 8 nov, 3 ex. tillsammans med 130 **vigg** vid Lappe 10 nov, 2 ex. vid Dimbobaden 10-12 nov. samt till sist 3 ex. vid Lappe småbåtshamn 18 nov. Avslutar änderna med **snatterand**. Under hela hösten har stora flockar rastat i både Oset och Rynningeviken. Mikael Telbe räknade till hela 410 ex. vid Oset redan 1 sept. Christer Wallin besökte Rävängén, Rynningeviken 26 okt. och summerade antalet snatteränder till 400 ex.

HÖNSFÅGLAR, DOPPINGAR & TRANOR

Enda rapporten om **rapphöns** inkom från Hallsbergsskådarna Gunnar Rohed, Christer och Helena Johansson. Det var en kull med 12 ex. som höll till på Rala Åkermark 2 nov. Två **vaktlar** stöttes upp från en dikeskant vid Fornskinnsåkrarna, Kvismaren 6 sept. och dagen efter hördes 1 ex. från Kilsgårdsåkrarna av Sami Rahkonen. Även vid Osvalla spelade en vaktel 16 sept. enligt Maria Wanche. Enstaka **smådoppingar** har hittats på ett tiotal lokaler under hösten. Ett extra intressant fynd gjorde Åke Pettersson med hela 9 ex. i Rysjön, Kvismaren 20 sept. Under hösten räknades likt tidigare år alla rastande **tranor** i Kvismaren av Kvismare fågelstation med god hjälp av Magnus Friberg, Anders Jacobsson, Conny och Patrik Hedengren m.fl. Toppnoteringen för året blev 17 285 ex. som kom in för övernattning i östra och västra Kvismaren i skymningen 22 sept. På förmiddagen dagen efter lämnade de flesta Kvismaren. Leif Sildén som stod vid Husabergs udde, söder om Askersund 23 sept. kunde räkna in hela 16 400 ex. som sträckte mot söder. Klockan 12.30 var skådespelet över. Med stor sannolikhet kom tranor från Kvismaren.

VADARFÅGLAR

Under perioden 1 sept-7 okt. observerades sträckande **kustpipare**. Mest enstaka med undantag av 8 ex. vid Ormesta holme, Oset med Lennart Söderkvist som observatör. Höstens enda **myrspov** noterade Kent Halttunen och Christer Tegebro vid Norra Svalnäs 27 sept. En 1K **rödspov**, troligen rasen islandica, sågs lite då och då på Hammarmaden, Kvismaren 27 sept-11 okt. av Patrik och Conny Hedengren, Peter Gustafson m.fl. Vid Vännevikén, Harge stötte Oscar Axelsson en **dvärgbeckasin** 18 okt. Ån vassare var Håkan Svensson och Birgitta Dawidsson när de lyckades fotografera en **dubbelbeckasin** när den lyfte från Strandpromenaden, Rynningeviken 3 okt. Dubbelbeckasin är en ovanlig och svårupptäckt art, och förekomsten i Närke på höststräcket är mycket osäker. I månadsskiftet aug/sept. gjordes två fynd av **roskarl**. Först 1 ex. i Kvinnerstasjön, Kvismaren enligt Erik Törnvall och Tunyapat Pinwanichkul. Dagen efter var Leif Sildén ute på Hjälmarén med båt och hittade hela 3 ex. som rastade på ett skär i Storhjälmaren. En adult fågel och två juvenila 1K. En sen **brushane** höll till i Löten, Kvismaren 1-3 nov. enligt Patrik Strömberg, Peter Gustafson m.fl. Höstens enda **sandlöpare** rastade på ett litet skär norr om Vinön 30 aug. Det var en ung 1K-fågel enligt båtburne Ola Strand. Bristen på lämpliga vadarlokaler avspeglar sig tydligt framför allt i fynden av de mindre snäpporna. **Kärrsnäppor**, **mosnäppor** och **småsnäppor** rastade mycket fåtaligt under hö-

ten. Vårt en notering är ändå en liten flock med åtta rastande **spovsnäppor** på Hammarmaden 31 aug. med Oscar Axelsson som rapportör.

LABBAR, MÅSFÅGLAR, TÄRNOR & HÄGRAR

Höstens enda **kustlab** upptäckte Leif Sildén från sin båt på Storhjälmaren 31 aug. En individ i mörk morf som jagade tärnor mellan Vinön och Valen. Efter många års sökande hittades äntligen Närkes första **kaspiska trut**. Håkan Svensson och Birgitta Dawidsson hade som vanligt kameran i högsta hugg och fotograferade rastande trutar i Rynningeviken. Döm om deras förvåning när de förstod att de fångat en raritet på bild. Fyndet är godkänt och allt finns att läsa på sidan 9 i denna tidning. **Dvärgmåsar** samlades under hösten i Hjälmarén. Fynd med högsta antal redovisas. Nils Eriksson besökte Notudden 15 sept. och noterade 85 dvärgmåsar i den delen av sjön. Vid en räkning i Storhjälmaren 26 sept. hittade Ola Strand 75 ex. och sista rapporten är från Leif Sildén som toppade med 160 ex. i Södra Hjälmarén 2 okt. En mycket trolig **silvertärna** sågs 5-6 nov. i Hjälmarén, Oset. Tärnan fotades av Håkan Svensson och en första granskning har gjorts. Eftersom det skulle vara tredje fyndet någonsin av arten i november återstår en slutlig bedömning av Närkes raritetskommitté (Rrk). Det går inte längre att ha kontroll på hur många **ägrethägrar** som flyger omkring i hela landskapet; imponerande 580 rader med fynd i Artportalen. Högsta antalet under hösten blev 151 ex. som samlades för övernattning i Kvismaren på kvällen 20 sept.

UGGLOR & ROVFÅGLAR

Mest uppmärksammat av alla ugglor blev naturligtvis den **berguv** som återkom till taket på Post- och telehuset nära Nikolaikyrkan i Örebro. Anders Silvetärn upptäckte den från sitt kontorsfönster 6 okt. Uven har sedan dess välvilligt både hoat och setts på platser som Stora Holmen, Stadsparken, Oskarsparken och Universitetssjukhusets tak. En annan berguv satt på dagkvist i träden vid Irvingsholms gård, Tysslingen redan 3 okt. enligt Martin Karlsson. En annan stor uggla är **lappuggla**. Enda fyndet under perioden gjorde Anders Silvetärn på Villingsbergs skjutfält 19 okt. Ett par **hornugglor** har setts i strålkastarluset från bilar. Första fyndet gjorde Martin Karlsson med 1 ex. efter Garphyttvägen nära Karlsro gård. Nästa hornuggla satt i Åkerbyallén, Tysslingen när Mikael Gustafsson åkte till jobbet på morgonen 26 nov. **Sparvugglor** har visats sig lite varstans med totalt 11 fynd under hösten. **Stäppörnen**, som

blev ny art för Närke i slutet på augusti, sågs en sista gång av Stefan Andersson vid Välakärren 5 sept. Lite senare i september började höstens första **kungssörnar** dyka upp i landskapet och i slutet på perioden hade ett 15-tal observationer gjorts. Antalet rapporterade **stäpphökar** fortsätter att öka, vilket 56 rader i Artportalen vittnar om. Mest hanar och ungfåglar men även några svårbestämda honor. **Röd glada** har efter första häckningarna sommaren 2024 verkligen blivit en vanlig och uppskattad rovfågel i landskapet. Inför flyttningen såg Leif Sildén hela 42 ex. inom ett begränsat område i Kräcklinge och Hackvad i Västernärke 13 sept. Dagen efter fick Ola Strand rena "Skånekänslan" när han räknade till hela 63 ex. i området Marieberg, Kräcklinge, Hackvad och Viby. **Brun glada** har rapporterats med ett 20-tal fynd under hösten.

HÄRFÅGEL, HACKSPETTAR & NÖTKRÅKOR

Närkes andra **härfågel** för året satt på en grusväg vid Bittinge, Stora Mellösa på morgonen 7 nov. Den som drog den vinstlotten var Anders Jacobsson. **Gråspett** kom inte fram till Benny Fredrikssons matning i Flyhagen, Ånnaboda förrän 7 nov. i det milda vädret. En hane som även sågs dagen efter. Ytterligare en gråspett höll till i Lövängen, Garp-hyttans nationalpark 15 nov. enligt Kristina Sööberg och Tord Johansson. **Tretåig hackspett** är mycket fåtalig i Närkes skogar. Endast två fynd under perioden. David Tverling hittade en hane i Fagertärns naturreservat 27 sept. och det andra fyndet gjordes i Mantorpsskogens naturreservat 23 okt. av Christer Wallin. Den individen fanns kvar på samma plats 1 nov. enligt Eva Georgii-Hemming och Urban Tholén. Vid flera tillfällen i november har Benny Fredriksson haft så många som sex **nötkråkor** samtidigt vid sin matning i Flyhagen. **Råkor** rastade i Närke under flyttningen i oktober. Som mest 22 ex. på Öbyåkeren, Kvismaren 26 okt. men också 20 ex. bland **kajor** i Laxå samma dag enligt Levi Nordlund.

Snöspärr. Foto: TORBJÖRN ARVIDSON

Tranor. Foto: TORBJÖRN ARVIDSON

MESAR

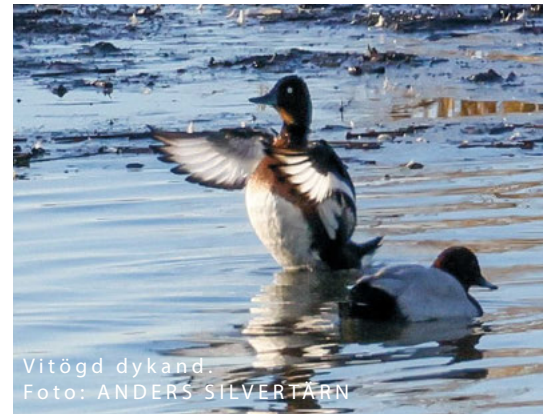
Enligt OBSAT i Närke i förra numret av tidningen fanns en **pungmes** i Näsby damm, Oset 19–29 maj. En hane som bara försvann, men 18 oktober hittade Per Wedholm ett "gammalt bo" från sommaren 2025. Boet hängde lågt i en björk och var välbyggt men saknade den typiska struten. Under hösten med början redan i augusti har **svartmesar**, **talltitor**, **blåmesar**, **talgoxar** och **tofsmesar** uppträtt invasionsartat i hela Sverige. Läs mer om invasionen på sidan 11 i detta nummer. Även **skäggesar** har rapporterats i större omfattning än på flera år. Mest unikt fynd var nog den flock med 11 ex. som sågs "mitt i skogen" vid Ängasjön på Villingsbergs skjutfält 26 sept. av Erik Törnvall och Tunyapat Pinwanichkul.

STRÄCKANDE TÄTTINGAR

Många skådare har under hösten räknat sträckande småfåglar vid Venastugan, Rävsvik, Notudden och Åsön. De mest idoga morgonpigga skådarna har varit Ola Erlandsson, Johannes Almqvist, Andreas Sandberg, Erik Törnvall och Tunyapat Pinwanichkul för att nämna några. Högsta antal anges för några av de mest intressanta arterna: **trädlärka** 12 ex. Notudden, Hästnäs 14 sept, **ladusvala** 1 530 ex. Norra Åssundet 31 aug, **järnsparv** 56 ex. Venastugan 5 sept, **ängs-
piplärka** 10 100 ex. Rävsvik 21 sept, **bofink** 22 300 ex. Notudden 18 sept. samt **domherre** 115 ex. Notudden 31 okt.

ÖVRIGA TÄTTINGAR

En ovanligt sen **gransångare** sågs i en björk nära reningsverket i Odensbacken 8 nov. enligt Anders Jacobsson. Många **blåhakar** rastade tidsenligt i september i Kvismaren, Tysslingen, Oset m.fl. våtmarker. Ett par fynd på andra lokaler är värda ett omnämnande. En blåhake på Kårsta ö i Lången 3 sept. enligt Åke Pettersson och en annan dök oväntat upp i trädgården hos Britt-Louise och Jan Korslid på Strömstaregatan i Örebro 22 sept. Magnus Persson hittade en sjungande **svart röstjärt** på ett hustak på Fredsgatan i Örebro 13 sept. Flera intressanta rapporter om **forsärlor** i anslutning till Norra Hjälmarén. Ola Erlandsson noterade 10 ex. 18 sept. och 9 ex. 22 sept. vid Notudden, Hästnäs. Ännu fler 16 ex. såg Oscar Axelsson vid Lungers gästhamn 19 sept. **Rödstrupig piplärka** är rödlistad i Sverige med en minskande population. Höstens rapporter i Närke med 11 fynd (12 individer) får anses vara mer än normalt. Fler fynd än tidigare år blev det också av **skärpiplärka**. Utöver 1 ex. som höll till vid Strandpromenaden, Rynningeviken 1–10 okt. gjordes åtta ströfynd, de flesta

Vitögd dykand.
Foto: ANDERS SILVERTÄRN

i anslutning till Hjälmarén. Visst saknar ni **tallbitarna** från förra vinterns invasion? Under hösten gjordes endast ett fynd med 3 ex. vid Älgerbet, Villingsbergs skjutfält 24 sept. med Anders Jonsson som rapportör. **Lappspärr** är rödlistad och alla observationer är intressanta. Tre fynd under höststräcket och alla i oktober. Först 1 ex. över Värngatan, Rynningeåsen enligt Oscar Axelsson. Nästa lappspärr passerade Lennart Eriksson vid Ormesta holme, Oset 23 okt. Slutligen hittade Martin Karlsson 1 ex. vid Hallsjön på Villingsbergs skjutfält 27 okt.

En påminnelse om annalkande vinter blev det nog för Maria Wanche när en flock med 50 **snöspärrar** drog över Södra maderna, Tysslingen redan 10 oktober. Avslutar rapporterna på Andersdagen 30 nov. "Anders slaskar, julen braskar". Snart vänder det och tomma årslistor ska fyllas med arter igen!

Fågelmatning Karlslund. FOTO: Kjell Kvick

I Karlslundsskogen i Örebro finns en lättillgänglig och intressant matning som lockar många olika fåglar, bland annat stjärtnes, svartmes och talltita. Det är Ove Pettersson som ansvarar för matningen.

Intressanta mesar i Karlslundsskogen

TEXT: OVE PETERSSON

HÖSTENS INVASION AV MESAR märks tydligt vid matplatsen i Karlslundsskogen. Redan när matningen påbörjades i slutet på oktober, var antalet mesar klart fler än tidigare år. En handfull orädda svartmesar var första tecknet, men även att antalet talltitor, blåmesar och talgoxar ökat. Domherrar, bofinkar och koltrastar är också flitiga besökare. Ekorrarna

är intressanta fotoobjekt, liksom de kvicka tofsmesarna och trädskryparna.

HUR HITTAR DU TILL MATPLATSEN? Åk till Motionscentralen i Karlslundsskogen (västra delarna av Örebro) med adress Gäddestavägen 3. Följ spåret cirka 200 meter rakt västerut till belysningsstolpe nr 215. Gå stigen till höger cirka 25 meter och du ser matningen på vänster sida. Det är bra cykelvägar från centrala Örebro och gott om parkeringsplatser för bil. Laddstolpar för el-/hybridbilar finns också. Busslinje 520 till Garphyttan stannar vid hållplats Karlslunds herrgård. Sugan på fika efter besöket? Café Karlslund vid Motionscentralen har öppet måndag – fredag 08:30 – 14:00.

MESAR OCH ÖVRIGA ARTER har ett stort energibehov på vintern och fågelmat behöver fyllas på minst varannan dag. Tycker du att det är trevligt att besöka fågelmatningen i Karlslundsskogen? Det kostar en del att hålla i gång den. Du får gärna Swisha ett bidrag till mig, så lovar jag fylla på matningen även denna vinter. (Ove Pettersson 070 910 69 65).

Du räknar väl fåglar inpå Knuten?

■ Under den 23–26 januari pågår den riksomfattande kampanjen Vinterfåglar inpå Knuten.

Det är en kampanj arrangerad av BirdLife Sverige där många tusen personer i Sverige räknar alla småfåglar vid fågelborden.

Här kan alla vara med och bidra genom att enkelt rapportera vilka fåglar och hur många av respektive art man ser på sin fågelmatning.

Kampanjen Vinterfåglar inpå Knuten har pågått sedan 2006. Tack vare alla rapporter får man en bra bild över de fåglar som tillbringar vintern hos oss. Talgoxen är den talrikaste vinterfågeln följt av blåmes och pilfink, men efter denna trio varierar topplistan från år till år. Via denna räkning kan man också följa hur vinterfågeln anpassar sig till klimatförändringarna.

NOF sköter om matning i Oset

■ Den här vintern fortsätter Närkes Ornitologiska Förening att ansvara för att fågelmaten kommer på plats i Oset och Rynningeviken.

Örebro kommun har skrivit ett avtal med NOF om fågelmatningen, och för den insats som föreningen utför får man 5 000 kr.

Kommunen köper in fågelmaten, men det är frivilliga krafter från föreningen som fyller på vid de fem olika matstationerna: Caféhörnan, Gamla tippen, Rosenbergstugan, Naturens hus och Venastugan.

Nu finns det talg i nationalparken

■ I vinter har du chans att få se gräspett vid Garphyttans nationalpark. Det är Anders U Nilsson och Benny Fredriksson som ser till att det finns talg uppsatt vid Lövängen i nationalparken.

Matningen, som Anders och Benny ansvarar för, kostar en del. De tar gärna emot ett bidrag via Swish:

Anders Nilsson: 070 646 08 41

Benny Fredriksson: 073 932 10 05

NOFs FB-grupp växer stadigt

Du vet väl att du kan gå med i NOFs Facebookgrupp. Vi är snart 1 800 medlemmar i gruppen.

NOFs Facebookgrupp är ett komplement till föreningens tidskrift Fåglar i Närke, och till hemsidan. I NOFs Facebookgrupp finns lite tips om saker som händer, till exempel arrangemang inom Närkes Ornitologiska Förening, men också andra aktiviteter som rör fågelskådning. Här delar också medlemmarna med sig av bilder eller andra skådarupplevelser.

Facebookgruppen har en del fördelar, man kan till exempel lägga upp flera bilder från naturupplevelser med anknytning till fåglarna i landskapet. Det går också att föra debatter inom gruppen – ett sådant forum saknas på hemsidan.

Gruppen är en så kallad sluten grupp, det innebär att man måste gå med i gruppen för att se vilka inlägg och diskussioner som finns i gruppen. Anledningen till att vi har en sluten grupp är för att slippa reklam och annat som kan upplevas som besvärande och som inte tillhör syftet med gruppen.

Alla är välkomna att delta i NOFs Facebookgrupp. Vid sidan av att gå med i NOFs Facebookgrupp är du alltid välkommen som medlem i vår förening.

Kallelse till NOFs årsmöte 12 februari

Medlemmarna i Närkes Ornitologiska Förening kallas till årsmöte torsdagen den 12 februari klockan 18.00 2026.

Datum: Torsdag 12 februari
Tid: 18.00

Plats: Hantverkshuset, Engelbrektsgratan 6, Örebro.

I samband med årsmötet visar naturfotograf Torbjörn Arvidson sina bästa bilder från det gångna året.

Dagordning

1. Mötets öppnande.
2. Fråga om årsmötet utlysts i behörig ordning.
3. Godkännande av dagordningen.
4. Upprättande och godkännande av röstlängd.
5. Val av ordförande för mötet.
6. Val av sekreterare för mötet.
7. Val av protokolljusterare tillika rösträknare.
8. Styrelsens årsberättelse och redovisning av räkenskaperna.
9. Beslut om fastställande av resultaträkning och balansräkning samt fördelning av föreningens resultat.
10. Revisionsberättelse.
11. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen.
12. Val av ordförande och ledamöter i styrelsen.
13. Val av revisorer och revisorssuppleanter.
14. Val av ledamöter till regionala rapportkommittén (Rrk), varav en är sammankallande.
15. Val av valberedning för ett år.
16. Beslut om styrelsens förslag till verksamhetsriktlinjer och budget för 2026.
17. Beslut om medlemsavgifter för 2027.
18. Ärenden som styrelsen förelägger mötet.
19. Andra ärenden som inkommit före 15 januari och behandlats av styrelsen.
20. Inkomna motioner och yttrande från styrelsen.
21. Övriga frågor.
22. Årsmötets avslutning.

Med Swish blir det enklare att betala

Med Swish i din mobil är det enkelt att göra en betalning till NOF. Swish kan du använda när du ska ge ett bidrag för fågelguidning, betala fågelresan eller om du vill skänka pengar till NOFs Fågel-skyddsfond. Eller du kanske vill köpa en NOF-pryl, då är det bara att betala med Swish.

Swishnumret till NOF är:

123 02 90 361

Tips: Lägg in numret och namnet under dina kontakter i mobilen så är numret lätt att nå!

Du som inte kan eller vill använda Swish kan givetvis alltid använda dig av **bankgiro** 5747–3357 som vanligt vid betalning.

Vem tycker du ska få NOFs Gulsparvpris?

Närkes Ornitologiska Förening, NOF, har sedan 2014 delat ut ett pris till en person eller grupp av personer som har gjort insatser inom fågelintresse, fågelskydd eller fågelforskning.

Första årets pris som Årets gulsparv 2014 gick till Olle Liljedahl. Sedan dess har en rad personer eller grupper som gjort stora insatser fått ta emot gulsparvpriset (se listan nedan). Under två år var priset varit vilande, bland annat på grund av att NOF har tagit över ansvaret för Erik Rosenbergs naturvårdspris.

Men nu är det åter möjligt att nominera lämpliga kandidater till Årets gulsparv. Det ska delas ut i samband med **årsmötet den 12 februari 2026**. Vem tycker du har gjort sig förtjänt av priset? Ta kontakt med någon i styrelsen och presentera din kandidat.

Tidigare pristagare:

2014 Olle Liljedahl

2015 Märkplats Venan

2016 Annika Lorin, Åsa Bengtsson och Ami Sundén

2017 Åke Lorin

2018 Helny Olsson

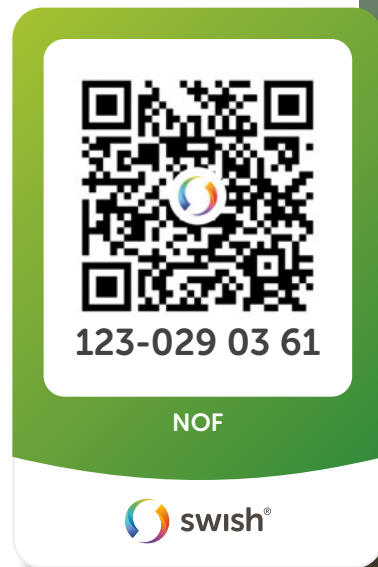
2019 Jonas Engzell och Hans Waern

2020 Ronnie Lindqvist

2021 Staffan Ullström

2022 Åke Pettersson

2025 Lars Johansson

Hjälp oss att fortsätta som förening

Styrelsen för Närkes Ornitologiska Förening är ett härligt gäng som jobbar för föreningen och fåglarnas bästa. Då och då avgår ledamöter efter flera års bra och välbehövliga insatser, och de behöver ersättas.

Känner du för att vara med i vårt team och föra vår fina förening framåt?

Hör av dig till valberedningen eller styrelsen. Mejla till: styrelsen@nofnet.se eller någon i valberedningen: Per Salomonsson, per-s@live.se eller Bengt Andersson, styr-bengt@hotmail.com

Du behöver inte vara med i styrelsen för att jobba för NOF. Alla kan bidra med något. Det finns en mängd grupper i föreningen som gör fina saker. Kanske vill du bidra med något som till exempel hjälpa till med föreningsmötena, fågelmatare i Oset, cirkelledare, redaktionsmedlem för Fåglar i Närke, jobba med hemsidan, fågelguide, rese- eller exkursionsledare med mera.

Tveka inte att höra av dig. Du behöver inte vara proffs på fåglar. Vi är alla lekmän/-kvinnor och det viktigaste är ditt engagemang.

PROGRAM VÅREN 2026

Lördag 3 januari

Artrace i Närke

Häng med på denna lättsamma kryssartävling, som också blir en bra start på det nya skådaråret. Tävlingen går ut på att kryssa så många arter som möjligt i landskapet under en dag. Det finns en vanlig klass där bilåkning är tillåten, och en ekoklass där man går, cyklar eller åker kollektivt.

Gå ihop med några kompisar och bilda ett lag du också! Start kl. 00 med målgång kl. 16 vid Naturens Hus. Där blir det artgenomgång och vi korar segrarna.

Anmäl dig till Urban Tholén:

tholenurban@gmail.com eller 070 241 67 63.

Torsdag 22 januari

Inomhusmöte

Den bruna kärrhökens historia i Kvismaren. Redan 1954 började man följa och räkna antalet par av brun kärrhök i Kvismaren. Genom åren har det bedrivits revirstudier, häckningsbiologiska studier och populationsuppföljning. Magnus Friberg från Kvismare fågelstation berättar och visar bilder. Alla hjärtligt välkomna.

Hantverkshuset, Engelbrektsgatan 6, Örebro kl. 18 (OBS tiden).

Fredag 23 – måndag 26 januari

Vinterfåglar in på Knuten

Under veckoslutet 23 till 26 januari räknar tusentals personer i hela Sverige fåglar på sina fågelmatningar. NOF genomför en publik räkning: lördag 24 januari kl. 9–11 finns guider och räknar fåglarna vid Rosenbergstugan i Oset. För mer info: Anders Nydahl 070 309 16 83.

Fredag 23 – söndag 25 januari

Prata småfågelmatning på Granngården

Duktiga guider från NOF finns några timmar varje dag under helgen på Granngården i Marieberg, Örebro, för att prata om fågelmatning och annat som rör fåglarna under vintern. Håll utkik för mer info om tider på hemsidan och NOFs FB-grupp. För mer info: Lars Johansson 070 558 99 06.

Torsdag 5 februari

Holkbyggarkurs

NOF arrangerar tillsammans med föreningen Hantverket en holkbyggarkurs under tre torsdagskvällar under februari. Vi bygger olika typer av holkar (för småfåglar, starar, tornseglare, ugglor med flera) och går igenom teorin om hur de bör vara utformade. Kurstillfällena är torsdagarna 5, 19 och 26 februari kl. 18–20.30 i Navets skola, Örebro. Anmäl dig till Studieförbundet. Mer info: Peter Åslund, 070 774 53 52, konsult.peteraslund@gmail.com

Torsdag 12 februari

Årsmöte med bildvisning

Årsmöte (se särskild kallelse på sidan 23). I samband med årsmötet visar duktiga naturfotografen Torbjörn "Tjorven" Arvidson vackra bilder från året som gått. Det blir härliga bilder på fåglar, fjärilar och landskap. Hantverkshuset, Engelbrektsgatan 6, Örebro kl. 18 (OBS tiden). Alla hjärtligt välkomna!

Lördag 21 februari

Vinterfåglar i Karlslund

Samling vid Krogstugan, Karlslund, Örebro kl. 14. Därefter vandrar vi i senvinterlandskapet på jakt efter vinterfåglar som kan finnas längs Svartån. Har vi tur får vi se strömstare och kanske en tidig knipa. Räkna med ett par timmars promenad. Vi hoppar över fiket denna gång. Info: Lars Johansson 070 558 99 06.

Fredag 27 februari – söndag 8 mars

Ugglevecka

Under ledning av duktiga guider från NOF kommer ugglelyssningar att ordnas. Vädret och ugglornas uppträdande styr när och var vi lyssnar. Håll koll på hemsidan och på NOFs FB-grupp för mer information.

Lördag 28 februari

Örnräkning i Mellansverige

Örnräkning sker runt hela HjälmSaren, Mälaren och ända bort till Vänerns östra kant. Räkningen sker mellan kl. 10 och 12. Det är fältstationen Rördrommen i Strängnäs som arrangerar den årliga örnräkningen. På vår hemsida får du mer information om platserna där örnräkningen kommer att ske och var det finns publika platser där du kan se örnarna. Kom och hjälp till du också!

Måndag 2 mars

Jordbrukslandskapets fåglar

Det blir en studiecirkel i tre delar om hur förändringarna i jordbruket påverkar fåglarna i landskapet. Första träffen är måndag 2 mars, kl. 18–20.30 (teori), andra träffen lördag 14 mars kl. 8–11 (i fält), och tredje träffen tisdag 17 mars kl. 18–20.30 (teori). För mer info: Lars Johansson 070 558 99 06. Anmälan sker till Studieförbundet.

Torsdag 12 mars

Inomhusmöte

Om den unika Kungliga nationalstadsparken i Stockholm. Henrik Waldenström tog initiativ till bildandet av den första nationalstadsparken. Han berättar om fågellivet där, men också hur han under mer än 30 år jobbat aktivt med att upprätthålla fågel- och naturskyddet. Henrik delar med sig av hur man kan jobba med skydd av fågelmiljöer i sin näratur. Hantverkshuset, Engelbrektsgatan 6, Örebro kl. 18 (OBS tiden).

Lördag 14 mars

Guidning vid Tysslingen

Utfodringen för att avleda svanar och gäss blir inte av denna vår. Men vid norra delen av Tysslingen samlas ändå stora mängder av svanar, gäss och änder för att rasta. Samling kl. 8 vid Rännesta för att få möta vårens fåglar. Ta med fika och räkna med ett par timmars skådning. För mer info: Kent Halttunen 070 216 11 30.

Söndag 22 mars

Guidning vid Tysslingen

Hur många svanar och gäss rastar vid Tysslingen trots att avledningsutfodringen upphört? Och hur många av vårens första tidiga flyttare har anlänt? Samling kl. 8 vid Rännesta för att få möta våren. Ta med fika och räkna med ett par timmars skådning. För mer info: Johan Miller 076 102 05 75.

Skärtorsdag 2 – Annandag påsk 6 april

Påskrally

Två gånger har vid tävlat mot Västmanlands ornitologiska förening under påskhelgen. Nu kör vi ett nytt rally. Det är en lättsam tävling som pågår mellan kl. 00 på Skärtorsdagen till kl. 24 Annandag påsk. Tävlingen sker individuellt, men man kan förstås skåda tillsammans. Alla kan delta på sina villkor och det finns fyra klasser: totalklassen, eko-klassen, tomtlistan och skogslistan, men alla som deltar är med i alla klasser samtidigt. Mer information om deltagande, regler och hur man rapporterar kommer längre fram. Håll utkik på hemsidan och på FB.

Långfredag 3 april

Garphyttans nationalpark i vårskrud

Tillsammans med Östernärkes naturvårdsförening besöker vi Garphyttans nationalpark. Ett värvackert landskap väntar oss förhoppningsvis i Kilsbergen. Klä dig varmt, ta med något att grilla och följ med ut i den vackra naturen. Samling på p-platsen, Garphyttans nationalpark kl. 8. Mer info: Valdemar Andersson, 070 456 78 25.

Måndag 6 april Annandag påsk

Skogsbrukslandskapets fåglar

Det moderna och ensidiga skogsbruket påverkar också fåglarna. Men på vilket sätt? Nu får du möjlighet att lära dig mer. Det blir tre träffar, två teoriträffar och en träff ute i verkligheten. Måndag Annandag påsk kl. 18–20.30 (teori), söndag 12 april kl. 8–11 (i fält) och måndag 20 april kl. 18–20.30 (teori). För mer info: Lars Johansson 070 558 99 06. Anmälan sker till Studieförbundet.

Fredag 17 april

Skymningsfåglar vid Ässkog

Samling Ässkogstorp, i sydöstra delarna av Örebro kl. 19. Vi tänder en brasa och tar en promenad på någon kilometer i skymningen, och lyssnar på morkullor, skogssnäppa och kanske en kattuggla. Lars Johansson håller i detta, 070 558 99 06.

Redaktör och ansvarig utgivare:

Kent Halttunen, Vintrosa
070 216 11 30
kent.halttunen@outlook.com

Redaktionen:

Arne Lundh, Frövi
070 202 80 64
ervalla31@hotmail.com

Charlotta Hedberg Tideman, Stockholm
070 721 43 32
charlotta.tideman@gmail.com

Leif Haldorson, Örebro
070 665 67 75
leif.haldorson@telia.com

Ove Pettersson, Örebro
070 910 69 65
ovepet49@icloud.com

Amanda Olsson, Hallsberg (grafisk form)
073 552 43 51
amandaolsson@outlook.com

Närkes Ornitologiska Förening

En ideell regionalförening under BirdLife Sverige. NOF jobbar med fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning. BirdLife Sverige ansvarar för administrationen av NOFs medlemmar och medlemsregistret.

Vill du också bli medlem i NOF?

Gå in på vår hemsida under fliken: Bli medlem.

Årsavgiften är 250 kronor för vuxen och 50 kronor för familjemedlem (flera i familjen kan ingå i samma familjemedlemskap). För barn och ungdomar är medlemsavgiften 100 kronor per år.

Som medlem får du *Fåglar i Närke* fyra gånger per år.

Du får dessutom delta på alla exkursioner, resor, utbildningar och spännande möten.

Ditt medlemskap innebär också att du stödjer det omfattande fågelskyddsarbete som NOF genomför varje år.

Adressändring

Har du ändrat adress? Har du andra medlemsfrågor? Ta kontakt med BirdLifes medlemservice: medlem@birdlife.se eller 0485-44 000 mellan 9 och 12.

Föreningslokal

För sammanträden finns vi på Föreningarnas hus, Slottsgatan 13 A, Örebro. För utställningsmaterial, holkar och annat försäljningsmaterial använder vi en källarlokal på Hagmarksgatan 9B i Örebro. Våra inomhusmöten sker vanligtvis på Hantverkshuset, Englbrektsgatan 6, Örebro.

Regionala Rapportkommittén

Sammankallande:
Andreas Tranderyd
073 717 08 52

Fågelskydd

Anders Bro
072 146 87 81

Peter Åslund
070 774 53 52

Jordbruksgruppen

Lars Johansson
070 558 99 06

Ringmärkargruppen

Lars Johansson
070 558 99 06

Seppo Leppälampi
076 645 97 80

Tysslingen Naturcenter

NOFs representant
Kent Halttunen
070 216 11 30

STYRELSE

Anders Nydahl, Örebro
Ordförande, medlemsfrågor, försäljning
070 309 16 83
anders.nydahl@telia.com

Catarina Ericson, Örebro
Vice ordförande, sekreterare, hemsidan, IT
070 342 61 55
catarina-nof@outlook.com

Johan Miller, Örebro
Kassör, utomhusaktiviteter
076 102 05 75
johan.miller@telia.com

Anders Silvetärn, Örebro
Utomhus/ inomhusaktiviteter, medlemsregister
0727 33 87 72
joanders@live.se

Peter Klevnäs, Garphyttan
Remisser, inomhus/utomhusaktiviteter
0703 10 41 36
bopeter@me.com

Lars Johansson, Örebro
Fågelskydd, jaktfrågor, utomhusaktiviteter, studiecirklar, ringmärkning
070 558 99 06
lars.h.johansson@icloud.com

Seppo Leppälampi, Arboga
Ringmärkning, utomhusaktiviteter, inomhusmöten
076 645 97 80
seppol57@gmail.com

Anders Bro, Örebro
Remisser, ansökningar, inomhusmöten
072 146 87 81
andersingvar64@gmail.com

Anastasia Valenta, Örebro
Inomhusmöten, integration
070 071 17 17
nof.anastasia@gmail.com

Peter Åslund, Örebro
Birdlife-kontakter, remisser, resor
070 774 53 52
konsult.peteraslund@gmail.com

KANSKE BÖR MÄNNISKAN RÄKNAS SOM EN **INVASIV ART**

MITT I OKTOBER VAR MIN vän Klas och jag en sväng till södra Hjälmarsstranden; spegelblank sjö med nageltunn is längs stränderna, gnistrande frostblommor i strandängens höstgräs och vinterståndare, en lågsniffande sol på klarblå himmel. Det gamla havsörnsparret blickar ut från bobalen, tar sedan en vinglande gemensam tur över sjön, som en dans. Då och då drar sångsvanflockar mot sydväst och på blankvattnet ett svart band; ett par tusen viggatätt packade. Därtill drygt 600 knipor, ett par bergänder samt ett gäng salskrakar i olika stadier av klädbyte som jagar på skrakars vis.

FÖRUNDRAN OCH VÖRDNAD: det är ju så vackert, fridfullt och fulländat. Men också en massa undran: fanns ett syfte med örnarnas påstrukna flykt, varför dyker inte en enda vigg efter mat, vilken salskrake bestämmer att "nu dyker vi", och så vidare. Fågelskådning är både förnuft och känsla. Och så dyker den lite oroande frågan upp. Varför finns här inga storskrakar, de brukar ju alltid finnas här på höstarna? En ren tillfällighet eller är det en trend? Jag tror att förundran är en förutsättning för undran, fascinationen väcker ett behov av att förstå och veta.

FÅGELSKÅDARE ÄR ETT SLAGS FÖRSTA LEDETS spanare, som bidrar till kunskap om skeenden i naturen genom sina mer eller mindre systematiska observationer, (inventeringar, sträckfågelräkning, ringmärkning och vardagliga strövtåg i markerna). Vi noterar till exempel att de sydliga gransångarna plötsligt är överallt, att pärlugglan och otolansparven saknas. Likaså att grågåsen som i min ungdom närmast var en raritet i inlandet, nu är oräknelig, omvänt för storspoven.

FORSKNINGEN KLARGÖR SAMBAND OCH ORSAKER som ofta är nedslående; det är vi själva förstör ekosystem genom vårdslös markanvändning, giftspridning och hejdlös fossil förbränning. Genom vår massiva inverkan på jorden har vi skapat en ny geologisk epok – antropocen. Och det gick fort, allra fortast de senaste århundradena. Fåglarna, vars anfäder flög runt redan för 65 000 000 år sedan, trängs bort när 96 procent av alla däggdjur utgörs av oss och våra husdjur. Rödlistan blir allt längre. Frågan är om Homo sapiens borde ta plats mellan nilgås och gul skunkkalla på listan över invasiva arter.

FASCINATIONEN AV FÅGLAR KAN BLI INGÅNGEN för ett bredare intresse. Fåglarna finns ju i ett sammanhang, ett ekosystem där de påverkar och påverkas av ett otal faktorer. I bästa fall leder det till att vi agerar, enskilt eller tillsammans. Vilket också borde vara förpliktigande, ef-

tersom det är vi som ställer till eländet. Vi väljer att gå till handling på olika nivåer och jag tror alla behövs. Många handlar KRAV-produkter för att dessa gårdar är öar för gulsparr och raphöna i odlingslandskapets öken av monokultur, andra försöker påverka jordbrukspolitiken. Många väljer bort fossila bränslen för att vi ser hur klimatförändringarna driver mot kollaps, även för vår egen art, andra engagerar sig i Återställ våtmarkerna. Många bygger fågelholkar för att hålbbyggarna har bostadsbrist, andra engagerar sig politiskt eller ideellt (NOF, Skogsgruppen) i skogsfrågor för att bostadsbristen beror på ett långvarigt skogsmissbruk där "biologisk mångfald" utgör ett hinder.

SKOGEN JA! Senaste två åren fyrdubblades avverkningsstakten av skogarna med högst biologisk mångfald, jämfört med 2022. Det är bra om vi agerar tillsammans. Den 2–3 oktober 2026 arrangerar Hopajola och länets föreningar Rosenbergsdagarna på temat "Skog". Det kan vara ett sätt.

Kåseri: Tomas Bergkvist